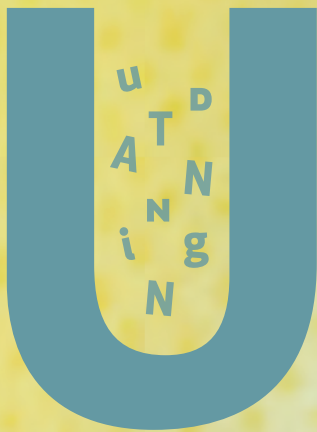

Utdanning
Februar
nr 2, 10. februar 2023

Sara lærer godt på gulvet

INNHOOLD

Samisk savn

Boka om samene som ble tvangsflyttet sørover i Sverige kan være nyttig lesning for lærere som skal undervise om forholdet mellom etniske minoriteter og storsamfunnet.

34

Flere fagfolk

I Bekkfaret barnehage i Ørland kan barnehagelærerne konsentrere seg om det pedagogiske arbeidet.

24

Tim hjelper til

Tim Lunaas Heggelund deler ut melk og sprer glede ved Marienlyst skole i Oslo.

18

Da Mette fikk hjelp av Nora

Undervisningsopplegget i norsk ga lærer Mette Haustreis en gledelig overraskelse og et gyllent minne.

56

LEDER

Ta frileken tilbake!

Da forskerne som evaluerer seksårsreformen la frem sin første delrapport før jul, ble nok ingen veldig overrasket. Vi visste allerede at første skoleår aldri ble noen førskole. Etter å ha lest rapporten er jeg likevel forsiktig optimist. Det er ikke sånn at førsteklasingene sitter lenket til pulten i timevis. Klasserommene er innredet med benker og puter, barna bruker gulvet og lærerne bruker leken. Utfordringen er at den ofte er voksenstyrt.

I 2001 var frilek, altså lek som barna selv velger, den aktiviteten lærerne i første klasse hyppigst benyttet seg av. I 2021 er det kun litt under halvparten av lærerne som sier at de bruker mye tid på frilek. Der svikter vi de yngste.

I min jobb har jeg lest mange innlegg, saker og fagartikler om hvorfor leken er viktig, i seg selv, og for barnas utvikling. Kort oppsummert handler det om at i frileken har barna regien. De prøver ut forskjellige roller og ulike løsninger. Alle har sett et barn som er fanget i leken. Hvordan det lever seg inn i den, utforsker lekens regler og samspillet med andre. På den måten opplever barna mestring, samtidig som leken danner grunnlag for evnen til refleksjon, kreativitet og læring.

Ved Fåvang skole i Ringebru har de skjønnet det. Der får førsteklasingene tid til å boltre seg i frilek, herjelek og rollelek.

Journalisten vår kom tilbake derfra med stjerner i øya. Og etter flere tiår i jobben og sikkert godt over hundre besøk i norske klasserom, er hun ikke så lett å imponere. Forhåpentlig kan reportasjen derfra inspirere flere.

Skal de minste få en god start på skolelivet, og ha de beste forutsetningene for å lære, må vi ta frileken tilbake i første klasse.

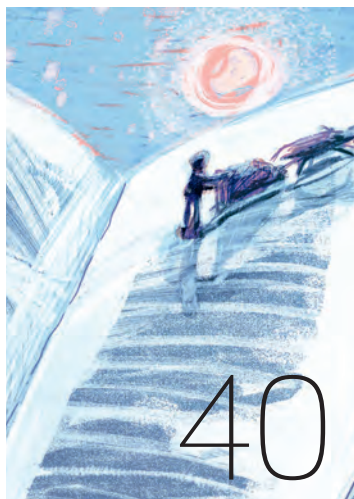
Livslang glød for leseopplæring

Berit Børresen begynte på lærerutdanning i 1953. 90-åringen har fortsatt sterkt engasjement og klare meninger om sin hjertesak.

Å være lærer er toppidrett

Det betyr at vi må normalisere nedjustering av mål og det å gjøre prioriteringer, skriver Trine Soleng Nedregård i kronikken.

Vi har laget en app!

Last den ned her og få med deg siste nytt

UTDANNINGSNYTT

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

Dette gjør lærere utbrent

Jobbstress er utbredt i mange land. I Sverige har man sett at om lag 15 prosent av lærerne plages av stress.

Tekst: Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Forskere ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) har gjort en systematisk kunnskapsoppsummering om utbrenthet blant lærere, basert på den beste, tilgjengelige kunnskapen i verden på temaet.

En av forskerne bak oppsummeringen er Ingrid Sivesind Mehlum, ledende seniorforsker og overlege.

– Personer som jobber med mennesker, er ofte utsatt for mer stress enn de som ikke gjør det. En må ofte håndtere de utfordringene en møter der og da. Har man en dårlig dag, må en likevel møte de emosjonelle kravene den dagen bringer. Så hver dag kan være krevende for en lærer, sier Mehlum.

Bekymrer du deg lett, bruker tid på å gruble og er sårbar overfor kritikk fra andre og usikker på deg selv, kan du være mer mottakelig for stress, viser forskningen.

Hos 310 svenske skolelærere fant man også at mange viste tegn på utbrenthet, henholdsvis 14 og 15 prosent, målt ved to tidspunkter med 30 måneders mellomrom. Det har blitt anslått at mellom 5 og 20 prosent av amerikanske lærere, uavhengig av nivå, har symptomer på utbrenthet.

Vanlige helsekonsekvenser hos lærere er muskel- og skjelettplager på grunn av jobbstress, i tillegg til ergonomiske faktorer.

Stemmeforstyrrelser som følge av overbelastning av stemmen for å gjøre seg hørt og psykiske helseproblemer som følge av psykososiale faktorer, er også vanlig. Eksempler på slike faktorer kan være høye jobbkrav eller begrensede jobbmessurser. Utmattelse, både fysisk og psykisk, utgjør kjernen ved utbrenthet.

– Det er velkjent at eksponering for langvarige stressfaktorer på arbeidsplassen kan føre til utvikling av utbrenthet. Visse jobbkrav i læreryrket, spesielt mye ansvar og stramme tidsfrister, gjør undervisning til et av de mest stressende yrkene man kan ha, sier Mehlum.

ÅRSAKENE

- Manglende jobbtilfredshet
- Arbeidsklima (arbeidspress)
- Rolleklarhet
- Følelse av profesjonell utilstrekkelighet
- Opplevd kollektiv utmattelse
- Klasseromsforstyrrelser

Kilde: Statens arbeidsmiljøinstitutt

Foto: Marie von Krogh

Vanlige helsekonsekvenser av jobbstress hos lærere er muskel- og skjelettplager, viser en gjennomgang av internasjonal forskning.

Illustrasjonsfoto: Unsplash.com

Sju av ti barnehageeiere gir veiledning av nyansatte

72 prosent av barnehageeierne oppgir at de gir nyansatte barnehagelærere veiledning. Dette kommer frem i undersøkelsen Spørsmål til Barnehage-Norge, som SINTEF har utført på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet i fjor. I 2021 svarte 68 prosent det samme.

TARIFFOPPGJØR

Lønnstapere 2022: Skole- og barnehageansatte

Ansatte i privat sektor hadde nesten dobbelt så høy lønnsvekst som ansatte i kommunene i 2022. Mye skyldes lærerstreiken, men resultatet er uansett at ansatte i det private næringslivet fortsetter å dra ifra.

Tekst: Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Ansatte i privat sektor hadde en lønnsvekst på 5,1 prosent i fjor, mens de kommuneansatte sitter igjen med en lønnsvekst på 2,8 prosent, ifølge Statistisk sentralbyrå. I undervisningssektoren økte lønnen kun med 2,3 prosent, som er klart lavere enn de andre områdene.

– Årsaken er lærerstreiken i fjor, som ble avsluttet med tvungen lønnsnemnd i september. Mange av de som jobber innenfor utdanning, har derfor ikke fått årlig lønnsøkning ennå, sier seksjonssjef i SSB, Tonje Køber.

13. februar starter Rikslønnsnemnda arbeidet som skal avgjøre fjorårets oppgjør for lærerne.

Privat sektor drar fra

SSB-tallene viser utviklingen i en gjennomsnittlig månedslønn fra november 2021 til november 2022. På toppen troner ledere og sivilingeniører innen olje- og gassnæringen. Bunnlisten er på sin side fylt med ansatte i skoler og barnehager.

De siste årene har det vært en opphetet debatt om hvordan frontfagsmodellen fungerer. Den innebærer at resultatet av oppgjøret mellom partene i det konkurranseutsatte næringslivet legger føringer for alle andre lønnsoppgjør.

Frontfagsrammen blir forhandlet fram på våren og er i praksis et anslag for hva partene tror kommer til å bli resultatet av oppgjøret i industrien. Men mesteparten av lønnsoppgjørene i industrien foregår på høsten gjennom lokale oppgjør. Det betyr at anslaget kan bomme, noe det har gjort de tre siste årene.

Foto: Eivind Senneset

Offentlig ansatte har kommet dårlig ut av lønnsoppgjørene de siste årene.

Lønnsveksten i industrien og store deler av resten av privat sektor har endt opp betydelig høyere enn anslaget. Samtidig har lønnsoppgjørene i offentlig sektor måttet forholde seg til anslaget som er frontfagsrammen. Resultatet er at lønningene i privat sektor drar ifra lønningene i offentlig sektor.

Sprengte rammen igjen

I 2022 var frontfagsrammen på 3,7 prosent. Nå viser tallene fra SSB at store deler av privat næringsliv igjen har endt opp med langt høyere lønnsvekst.

– SSB-tallene tyder på at privat sektor heller ikke i år forholdt seg til den anslåtte frontfagsrammen. Samtidig vet vi at offentlig sektor taper kampen om høyt utdannet arbeidskraft i et presset arbeidsmarked, og det er et stort problem for velferdsstaten Norge, sier Unio-leder Ragnhild Lied i en pressemelding.

Tallgrunnlaget som brukes i lønnsoppgjøret kommer senere i februar fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU). Disse beregnes på en litt annen måte enn SSB-tallene, men tendensene vil være de samme.

VURDERINGSSYSTEMER

– Skolens brede mandat verdsettes

– Dagens system er uoversiktlig og legger for mye vekt på å måle, mener **Tine Sophie Prøitz**. Hun leder utvalget som ser på bruken av prøver og rapportering i skolen.

Tekst og foto: Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– Vurderingssystemet vier mest oppmerksomhet til det som kan måles og telles. Der ligger det en risiko for at skolens brede mandat, danning og utdanning, ikke verdsettes i tilstrekkelig grad, sa utvalgsleder Tine Sophie Prøitz da hun overleverte delrapporten til kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) 31. januar.

Prøitz er professor ved Universitetet i Sørøst-Norge. I nesten ett år har hun og resten av Utvalg for kvalitetsutvikling gjennomgått bruken av prøver og krav til rapportering og dokumentasjon i skolen. De viser til forskning som sier at flere unge enn før oppgir at de mistrives på skolen, at de kjeder seg og gruer seg til å gå på skolen. Samtidig svarer lærerne at de opplever at systemet ikke gir god nok støtte og informasjon.

Nordiske forskjeller

I delutredningen har utvalget også sett til de andre nordiske landene. En fersk rapport fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) viser at bare Norge og Danmark har eksternt vurdert skriftlig eksamen underveis i opplæringsløpet. Det mener Prøitz er et interessant funn.

– Det er også forskjeller knyttet til mulighetene for å forbedre eksamensresultatene sine. I Norge har vi sett på det som rettferdig å få ta opp igjen fag. I Sverige ses det på som urettferdig.

Finske elever får kun standpunkt karakterer, helt fram til studenteksamen siste året på videregående. På spørsmål om finske lærere har mer tillit, sier Prøitz:

– Også i Norge har det tradisjonelt vært høy tillit til lærernes standpunktvurderinger. Det har vært et ønske om at lærerne skal ha hånd om standpunktvurderingen, fordi det har så mange fordeler knyttet til lærerens faglighet og profesjonalitet.

– Men debatten om tillit til lærernes vurdering går likevel?

– Kvaliteten på standpunktvurderingene kan selvsagt alltid diskuteres. Det kan også kvaliteten på eksamen. Jeg har vært opptatt av at lærere må få støtte i sine standpunktvurderinger, også kollegial støtte. Nyere studier tyder på at mange lærere samarbeider mer om standpunktvurdering i dag.

Krever tid og involvering

På spørsmål om hva som skal til for å få til et godt og troverdig system, svarer Prøitz: tid og involvering.

– Analyser og fortolkning av data krever tid til å samle dem inn, gjennomgå dem og ta dem i bruk i profesjonsfellesskapet. Dessuten inngår jo skoleledelsen og skoleeierne også i profesjonsfellesskapet. Det er viktig at alle aktørene har tid til å fortolke informasjon fra prøver, verktøy og informasjonskilder, ikke bare hver for seg, men også sammen.

Vil ha belyst behovet for nasjonale prøver

UDF-leder Steffen Handal håper å få avklart rollen til nasjonale prøver og andre liknende målinger.

– Spørsmål som må avklares, er blant annet hvilke prøver, datakilder og verktøy lærere og ledere trenger for å drive godt kvalitetsutviklingsarbeid. Vi må finne ut av om det er behov

for de nasjonale prøvene og om internasjonale målinger i for stor grad har fått prege kvalitetsdebatten om skolen. Dessuten må vi avlyse myten om at lærere famler i blinde dersom skolen ikke har nasjonale prøver. Det gjør de ikke. Alle slike prøver viser bare en bitte liten del av en helhet, sier Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

Han sier han håper utvalgsarbeidet kan bidra til viktig debatt om hva som er nødvendig in-

for lite

Utvalgsleder Tine Sophie Prøitz (til venstre) har levert første delrapport til kunnskapsminister Tonje Brenna.

ver

formasjon for lokale og nasjonale myndigheter, og hva lærere og ledere trenger i det faglige og pedagogiske arbeidet i skolen. For det er ikke det samme, sier han.

Kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) sier til Utdanning at hun ikke kommer til å gjøre endringer i nasjonalt kvalitetsvurderingssystem før sluttrapporten foreligger.

Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

KVALITETSUTVIKLINGSUTVALGET

- Regjeringen har satt ned et utvalg for å gjennomgå og videreutvikle kvalitetsvurderingssystemet til et system som legger mer vekt på faglig og pedagogisk kvalitetsutvikling.
- Dagens kvalitetsvurderingssystem består av ulike prøver, verktøy og datakilder som er innført på ulike tidspunkt og med ulike begrunnelser og formål.
- Første delinnstilling ble levert i januar. Den analyserer hvilke behov ulike nivå har for informasjon og støtte for å drive kvalitetsutvikling. Utvalget skal levere en hovedinnstilling med forslag til endringer i dagens prøver, verktøy og datakilder 15. oktober.

Ønsker du å videreutvikle og styrke din lederkompetanse?

Høgskulen på Vestlandet tilbyr flere samlingsbaserte videreutdanninger for barnehage- og skoleledere i samarbeid med NLA.

- > Rektorutdanningen (Bergen)
- > Ledelse av profesjonelle læringsfellesskap (Ålesund)
- > Ledelse av utviklings- og endringsarbeid (Haugesund)

Les mer på www.hvl.no/utdanningsledelse og søk innen 1. mars (Rektorutdanning) og 1. april (Ledelsesfag).

Første- klassenes leik

Hikstende av latter krabber jentene opp
i sofaen sammen med dokka. De starta
skoledagen med å fly fra bokhylla.
Nå er det tid for rolleleik.

Tekst: Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no Foto: Geir Olsen

– Frileik er det beste, men de andre stasjonene er også morsomme, sier Victoria og Frida. De har lekt og ledd seg gjennom første økt av skoledagen.

Førsteklassingene ved Fåvang får boltre seg i frileik. Tanken er at barna skal få leike, arbeide og lære på en måte som er naturlig for dem.

Elevene får se en instruksjonsfilm på nettbrettet før de gyver løs på oppgavene på stasjonene. De velger selv hvor mange ganger de vil se filmen.

I teltet legger elevene et stort puslespill som viser alle fire årstider på en gang.

Samtidig, i et telt i den andre kroken, holder to barn på med et stort puslespill. Ved siden av dem igjen sitter klassekameratene med høretelefoner og nettbrett. Etter hvert går noen bort til benken for å fargelegge og klippe ut sommerblomster. De andre barna griper etter duploklossene.

Ved skrivebordet, midt i alt, diskuterer lærer Gunn Anita Pålsrud bilder med enda to av førsteklasingene.

– Pupper, foreslår en og peiker på tegningen.

Gunn Anita berømmer forslaget, men ber likevel eleven sjekke bokstavene under bildet. Første bokstaven i ordet mangler. Sakte, men sikkert staver eleven «olbriller». En elegant S blir plassert forrest.

Kaotisk? Ikke for førsteklasingene ved Fåvang skole i Ringeby kommune i Innlandet. Der har lærerne Gunn Anita Pålsrud og Lillian

Distad Skansgård skapt drømmeklasserommet.

Ved hjelp av tre praktiske grep: Utforming av klasserommet, stasjonsundervisning og omvendt undervisning, har de kombinert lek og læring i begynneropplæringen.

Ved Fåvang skole møter ikke barna hver sin stol og pult i klasserommet de første skoleåra. I stedet er det langbord, benker, tepper og puter, ulike kroker og kriker, ja, til og med et telt der det nå lekes og jobbes med puslespill.

Men frileiken er det beste, meiner jentene på stasjon frileik. De har fått pusten tilbake etter lattersalvene såpass at de kan snakke.

– *Da er det vel frileik dere vil ha hele tida da?*

– Nei, for de andre stasjonene er også morsomme, sier Victoria, mens Frida nikker intenst.

Sammen med dokka er de ferd med å etablere en lek inne på det dørløse kottet bak

hovedrommet.

– Den aller vanligste frileiken er rollelek. Det er spilt mange scener i dette rommet om familier som skal av gårde og har det travelt, forteller Gunn Anita.

Lite rollelek

Nettopp rolleleiken gjør førsteklasingene på Fåvang spesielle. Ifølge rapporten «Hit eit steg og dit eit steg» leiker ikke dagens førsteklasinger så mye på skolen lenger. Og rollelek er det de leiker minst. Rapporten som er første delrapport i evalueringa av seksårsreformen, konkluderer med at det generelt leikes mindre på barnas premisser i skolen nå enn før reformstart i 1997. «Leken har mistet noe av sin posisjon til fordel for mer lærerstyrt aktivitet for førsteklasingene», konkluderer forskerne i rapporten.

Gunn Anita har starta runden i rommet for å fortelle barna at de snart skal bytte stasjoner.

– Jeg går alltid til frileiken først, for her trengs det oftest lengst tid til å avslutte, sier hun.

Så lyder en sprø fin klang fra Gunn Anitas bjelle.

Barna ved skrivebordet setter ark inn i permene sine. De andre rydder på sine stasjoner, og alle samler seg ved bordet for en liten prat, før de bytter aktivitet etter et fast mønster.

Ved hver stasjon har de ulike oppgaver.

Det er frileik-stasjonen og ved skrivebordstasjonen, der Gunn Anita mest befiner seg, leses og skrives det. I teltet arbeider de med tverrfaglige temaer. Nå er det årstidene det handler om, og i teltet legger barna et stort puslespill som viser alle fire på en gang.

– Blir de ferdige med det før neste bytte, ven-

Seksåringer kan og skal ikke sitte stille på stoler.

Gro Anita Pålrsrud,
lærer ved Fåvang skole

ter fle oppgaver som også gjøres på golvet inne i teltet, forklarer Gunn Anita.

Omvendt undervisning

På stasjonen på golvteppet dreier det seg om tall og tallforståelse. I dag har barna hørt og sett en liten film på nettbrett om tiervenner som Gunn Anita har laga. Til slutt i filmen får barna oppgaver. Nå skal de bygge tiervenn-tårn av grønne og gule duploklosser.

Gunn Anita kaller dette omvendt undervisning. Det betyr at læreren lager undervisningsfilmer som elevenes ser og hører på nettbrettet, for så å arbeide selvstendig med oppgaver som blir forklart i filmen. Omvendt undervisning brukes også som supplement til hjemmearbeidet.

– Intensjonen er at barna skal kunne se filmen fle ganger, om de føler at det er nødven-

Å sitte stille på stolen er ingen forutsetning for aktivitetene i klasserommet ved Fåvang skole. Maximilian Nicolai og Sara lærer like godt på gulvet.

MYE LEIK, MEN DEN ER OFTE LÆRERSTYRT

Seksårsreformen ble innført i 1997. Da het det at leiken skulle ha en sentral plass i skoledagen for 1. til 4. trinn, og at førsteklasse skulle ha et klart førskolepreg. Nå har forskere fra Oslo Met evaluert reformen.

Deres første delrapport viser at:

- Førsteklassingene opplever skoledager preget av leik, men det legges mer vekt på faglig læring på førstetrinn enn før seksårsreformen ble innført.
- I 2021 bruker nesten alle lærerne mye tid på bokstavlæring. I 2001 brukte kun 39 prosent av lærerne mye tid på bokstavlæring.
- Arbeidsformene i skolen er blitt mer varierte. Lærernes mest brukte arbeidsformer er leikprega og kreative aktiviteter, fysisk bevegelse og utforsking.
- Uteskole er blitt fast aktivitet på mange førstetrinn.
- Klasserommet er sjelden innredet med pulter på rekker, men heller med grupper og hestesko, og gulvet tas i bruk.
- Frileiken har imidlertid mistet noe av sin posisjon til fordel for mer lærerstyrt aktivitet.
- I 2001 oppga sju av ti lærere at leik som barna selv tok initiativ til, var den aktiviteten de hyppigst benyttet seg av. I 2021 svarer litt under halvparten av lærerne at de bruker mye tid på frileik.

dig for å gjøre oppgaven. Og det fungerer slik. Barna hører ofte filmene både to og tre ganger før de går i gang, sier Gunn Anita.

En spretten kropp legger inn en kombinert halvsalto med kråkestup på veien mot ny stasjon uten at noe lærerøybryn går i været av den grunn.

– Seksåringer kan og skal ikke sitte stille på stoler, konstaterer Gunn Anita bare i det dørå går opp og to damer bukserer vasketralla inn i rommet.

Da stopper plutselig all aktivitet på stasjonene. Til full applaus triller de to tralla gjennom rommet. Så, uten ett eneste kremt fra Gunn Anita, fortsetter aktivitetene.

– Det der har de kommet på helt sjøl. Vi snakka i høst om at vaskepersonalet er de viktigste for at skolen skal fungere. Etter det har de klappa hver gang de kommer.

Når rektor Dan-Håkon Fonstad kommer, blir det derimot ingen applaus. Ungene leer ikke på et øye. Så han forsvinner inn på leikerommet, som er den mest avskjerma stasjonen. Der blir han en god stund, og når han går, må han avvise sterke oppfordringer om å bli lenger.

– Det er tydeligvis i frileiken jeg har mest å bidra med, konstaterer han og vinker adjø.

Så samles klassen rundt skrivebordet for siste gang i dag. Alle har vært på alle stasjoner, det er tid for oppsummering og avslutning.

Temaet det er jobba med både ved skrivebordet, i teltet og ved en av de to stasjonene med nettbrett, er årstider. Før årstidene var det dagene og månedene. Overgangen fra måned til årstider har blant anna vært hvilke måneder som tilhører de forskjellige årstidene.

I dag har lese- og skriveoppgavene vært å lese og skrive om ting som hører sommeren

Skolen skal tilpasse seg barna, ikke omvendt.

Lillian Distad Skansgård,
lærer ved Fåvang skole

Victoria, Frida, Sara og Maximilian Nicolai har ikke et klasserom med pulter. De har langbord og benker, tepper og puter, ulike kroker og kriker, ja til og med et telt hvor de leker og jobber med bokstaver, tall og tverrfaglige temaer.

til, som solbriller. På veggen henger fi e store tegninger av trær. På det ene er det limt opp snøkrystaller klipt ut av hvitt papir, på det andre grønne blad. Nå går ungene i gang med å lime sommerblomstene de har laga på den ene stasjonen opp på det tredje treet.

– Og så skal det bli gule blader som detter ned, sier en gutt og peiker på det siste treet.

Gunn Anita har lærerrepikken klar:

– Og når skjer det?

– I morgen, svarer gutten.

Da skal de ha om høsten.

Tverrfaglig

Barna fin er fram matpakkene sine, lager lang, lang rekke, vinker til Gunn Anita og gir seg i veg til andreklasse, som har invitert på lunsj i dag.

Lillian Distad Skansgård kommer ned fra sin

tredjeklasse. Hun og Gunn Anita er tospannet som har utvikla opplegget de følger.

– Det starta med at vi kombinerte tverrfaglig arbeid og de fem grunnleggende ferdighetene, lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter, og med stasjoner og omvendt undervisning som metode, sier Lillian.

De ville prioritere dette framfor å ta utgangspunkt i skolefaga og tavleundervisning.

I stedet konsentrerte de seg om kompetansemåla. Ut ifra dem bygger de tverrfaglige opplegg. Nå er «tid» tema for førsteklassingene, og det omfatter det både kalenderen og klokka. Dermed arbeider de med matematikkens tallbehandling. Årstidene går inn i naturfaget, og faget kristendom, livssyn, religion og etikk er ivaretatt gjennom høytidene.

– Det er tre viktige grunner til at jeg mei-

ner vi har gode resultater. Det er de nye læreplanene, det er Lillians videreutdanning som lærerspesialist og min videreutdanning innen profesjonsfaglig digital kompetanse, sier Gunn Anita.

– Er det ikke tidkrevende å lage oppleggene, for eksempel alle disse filmene?

– Det går fort. Jeg fin er passende bilder og leser inn en tekst på filmen, sier Gunn Anita.

– Det kan ta lang tid, vedkjenner Lillian.

– Men da er det fordi vi pirker for mye og for eksempel skal lese teksten med helt perfekt betoning eller andre detaljer. Så det må vi lære oss å hoppe over.

Nye læreplaner viktige

Hun mener de nye læreplanene har vært viktige fordi de vektlegger leikens egenverdi.

– Og spesialiseringa i begynneropplæring

Fåvang skole har en skolebygning fra 50-tallet og kommunen har en begrenset økonomi til ombygging og innkjøp av utstyr. Med kreative løsninger og nytenkning har lærerne likevel skapt et klasserom tilpasset elevene og ikke omvendt.

har gitt meg faglig tyngde til å tørre legge vekt på at skolen skal tilpasse seg barna, ikke omvendt, fortsetter hun.

– Mange førsteklassinger bygger tiertårn, legger puslespill om årstidene og følger andre opplegg for lekende læring. Men lærere kan være redde for at frileik er å kaste bort tida. Jeg er trygg på at både forskning og læreplaner bekrefter at frileik gir elevene både pause, rom for kreativitet, fantasi og rollelek, øvelse i sosialt samspill og språkutvikling.

Metoden de arbeider etter nå, har utvikla seg over de siste tre årene. Det starta med det nye læreplanverket dagen de kasta ut pultene.

– Det var naturligvis bare en detalj. Men det er en viktig detalj, sier Lillian.

Inspirert

– Har dere omvendt hele skolen, eller er dette

De har inspirert til nye undervisningsformer på alle trinn.

Dan-Håkon Fonstad,
rektor ved Fåvang skole

fortsatt deres opplegg?

Rektor har kommet inn i klasserommet igjen.

– De har inspirert til nye undervisningsformer på alle trinn. Men det reindyrkes mest på de laveste trinn, sier han.

– Hvis vi ser det vi gjør som et innlegg til debatten om begynneropplæringa, så kan vel vårt opplegg være et kompromiss, sier Gunn Anita.

Debatten blir fort en diskusjon mellom to fronter: De som meiner leiken skal trumfe alt, og de som meiner skoletradisjonene alltid skal vektlegges, mener hun.

– Vi meiner vårt opplegg ivaretar begge. Barna leiker på egne premisser, de rører seg som de vil, og de lærer.

Foto: Leonardo Fernandez Vitoria, Reuters / NTB

Krever bedre lønn

Lærere, helsearbeidere, fagforeningsmedlemmer og medlemmer fra opposisjonspartiene har demonstrert fredelig i et dusin byer så langt i år med krav om mer lønn.

VENEZUELA: Minstelønnen, 130 bolivarer (ca. seks amerikanske dollar) per måned, ble sist justert i mars 2022, da inflasjonen fra år til år endte på 305 prosent, melder Reuters. Nyhetsbyrået viser til ikke-statlige grupper som overvåker økonomiske indikatorer i mangel av offisielle data. Bildet er fra Caracas 23. januar, og på plakaten står det «Sammen for en lønn å leve av».

Foto: Ola Torkelson, TT Nyhetsbyrå / NTB

Skolesal i ny bruk

En skolesal er tatt i bruk til annet enn undervisning i Butsja utenfor Kyiv.

UKRAINA: Her produserer kvinner fra organisasjonen «Butsja-edderkoppene» utstyr til militæret: kamuflasje nett, varmelykter og kamuflasjedrakter til krypskyttere. Helt til høyre ser vi Alina Slavitsj (42) fra Kherson i Sør-Ukraina. Etter at hun havnet i Butsja, har hun viet seg til dette frivillige arbeidet mange timer i uken, melder TT.

Aktuelt i verden er oversatt og redigert av:
Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

Pensjonister filmet mens de leser eventyr

Askepott, De tre bjørnene, Jack og bønnestengelen og De tre små griser, alle lest av pensjonister, er gratis tilgjengelig på nettet.

STORBRITANNIA: Beboere i omsorgsboliger i Norfolk i Øst-England er filmet mens de leser eventyr, melder itv.com, nettstedet til den kommersielle TV-kringkasteren ITV plc. Boligene drives av Care UK, som ønsket å bidra med videoene til barn som ikke har noen som leser eventyr for dem. Det ble laget et filmsett for pensjonistene, med en «fortellertrone», tepper, dukker og plysjleker. Prosjektet fant sted i forkant av en nasjonal fortelleruke 30. januar-5. februar.

Peta Cremer (78), som leste Askepott, sier til nettstedet at det var morsomt å prøve å gi liv til rollene i eventyret: – Jeg håper barna har like stor glede av dem som vi hadde, sier hun.

Brenda Burman (87), som leste Jack og bønnestengelen, forteller at eventyret ble lest for henne da hun var liten. Selv har hun lest det for barn og barnebarn.

Karen Curle, leder for omsorgsboligene, sier

Barn som savner høytlesning av eventyr, kan nå gratis oppleve pensjonister lese fire eventyr på nettet. Skjermdump: careuk.com/company/care-uk-campaigns/bedtime-stories

til nettstedet at siden dessverre ikke alle barn er så heldige å ha besteforeldre som leser for dem, var beboerne ivrige etter å stille opp: – Å dyrke leseglede fra tidlig alder er så viktig for å utvikle barnas fantasi og evne til kommunikasjon, mens lesing i eldre alder også kan bidra til å forbedre konsentrasjonen og redusere stress, sier hun.

De fire eventyrene er lagt ut her: careuk.com/company/care-uk-campaigns/bedtime-stories

Skolemat for tre år

SØR-SUDAN: Mer enn 23 000 barn vil dra nytte av næringsrike måltider når Canada bidrar med 5,5 millioner canadiske dollar til mat på skolen eller til å ta med hjem. Måltider øker innmelding til og oppmøte på skoler. Fordelingen skjer via FNs Verdens matvareprogram, og pengene fordeles over tre år, skriver nettstedet wfp.org.

Tyskland: Landet trenger titusener av lærere. 30 000- 40 000 stillinger står ledige, ifølge forsker Dagmar Wolf, Robert Bosch-stiftelsen. Å ansette lærere fra utlandet hindres av byråkrati, skriver kringkastingselskapet Deutsche Welles nettsted dw.com.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

Bli en UNESCO-skole!

- Det fremmer internasjonalt fokus
- Det er nettverksbyggende
- Du får kompetanseheving innen globalt medborgerskap og bærekraftig utvikling

Foto: UNESCO-skolenettverk Danmark

TILRETTELEGGING

Tim gir service, melk og klemmer

– Jeg er ikke sjenert, men jeg er blyg, forteller Tim Lunaas Heggelund. Det skulle man ikke tro der han hilser på sin vei gjennom Marienlyst skole i Oslo.

Tekst: Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no **Foto:** Siv Dolmen

Tre dager i uka møter 25-åringen til jobben på Marienlyst skole, i god tid før arbeidsdagen starter. Her er han ansatt som servicemedarbeider gjennom stiftelsen «Helt med». I to år har han hatt ansvaret for melkeutdeling, blomstervanning og rydding ved skolen. Det er midt i blinken for Tim.

– Jeg trives veldig godt her. Alle kollegaene mine er så hyggelige, sier han.

– Er det noe du ikke liker?

– Høye stemmer. Det har jeg ikke opplevd her, men en gang var det noen som snakket veldig høyt utenfor der jeg bor. Det likte jeg ikke, sier han.

Når Tim hilser på meg, legger han samtidig den andre hånden på skulderen min og ser meg rett inn i øynene.

– Hei, jeg heter Tim, jeg har Downs, sier han. Noe særlig mer prat har han ikke tid til.

– Sprer glede

Tim vil straks begynne med dagens første oppgave, slik han pleier. Tim liker rutiner. Men det skal vise seg at han faktisk klarer å fortelle mens han deler ut melk i klasserommene.

Nede på kjøla blir tralla med de små kartongene trillet ut. Tim leder an. Ved første

klasseromsdør sjekker han om han kan skimte noen gjennom glasset. Deretter knakker han på. Når ingen svarer, låser han seg inn, setter igjen posen og låser etter seg igjen. Ved neste dør er det noen som svarer.

– Kom inn, lyder det innenfra.

Tim åpner døren forsiktig og setter posen innenfor.

– Hei, Tim! Hei, Tim! Hei, Tim!

Han hilser blidt tilbake til elever og lærer. Det blir noen klemmer også.

– Det er koselig, sier Tim.

Kontaktperson på skolen for Tim er avdelingsleder Nina Løvås. Hun skryter av jobben han gjør.

– Tim har mye å si for miljøet her. Han er så blid og hyggelig at alle blir glade når de møter ham. Alle skulle hatt en Tim på sin arbeidsplass, sier Nina.

Tilbud for utviklingshemmede

Stiftelsen «Helt med» ble nylig kåret til «Årets sosiale entreprenør» av investeringsselskapet Ferd, og statsministeren nevnte dem i sin nyttårsstale. En av jobbspesialistene i «Helt med» er Kenan Hadzijufovic, som blant annet har ansvaret for å følge opp Tim.

En av Tims faste oppgaver er å fordele posene med drikke til hver enkelt klasse. På veien tar han seg tid til å klemme, hilse og snakke med dem han treffer.

Bildeteket

Rektor Knut Erik Brændvang poengterer at Tim er en ansatt ved skolen, på lik linje med alle andre ansatte. – Han er bare veldig blid.

Tim prøver å skape orden i alle klærne som er gjenglemt på skolen.

Alle skulle hatt en Tim på sin arbeidsplass.

Nina Løvås, avdelingsleder og kontaktperson

– Vi gjør det mulig for personer med utviklingshemming å komme ut i jobb. Ett av kravene for å komme med, er at man har uføretrygd. De får lønn for jobben de gjør, som er 20 prosent av tariff. De skal heller ikke ta jobben fra noen, forteller Hadzijusufovic.

De første fire ukene er det «Helt med» som lønner kandidatene, slik at begge parter får se om det fungerer. Etter det er det en fast kontrakt.

– Her kjenner jo alle Tim, han har jo en fantastisk utstråling. Vi har et fint samarbeid med skolen og Oslo kommune. Selv om vi har skapt mange arbeidsplasser, har vi behov for flere, sier Hadzijusufovic.

Varierte oppgaver

I tillegg til å dele ut melk gjør Tim også andre arbeidsoppgaver, som å vanne blomster, rydde i gjenglemt tøy og sette på plass bøker på biblioteket.

– Jeg trives veldig godt her og hjemme, sier 25-åringen og røper at han har kjæreste.

– Vi har vært kjærester i seks år. Hun er min beste venn også. Jeg er litt sjalu og må lære meg å dele oppmerksomheten hennes med flere.

Han har en fast rute gjennom arbeidsdagen, etasje for etasje. Utenfor ett klasserom vinker han i vinduet.

– De liker at jeg vinker, det er en av favorittklassene mine.

Tim er en naturlig del av kollegiet, og lunsjpausen blir tilbrakt med de andre ansatte ved skolen.

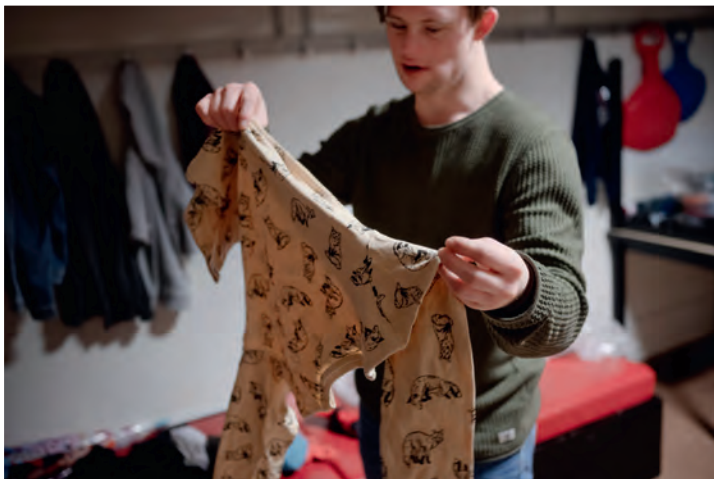
– Tim er viktig både for de ansatte og elevene, sier rektor Knut Erik Brændvang.

Rektor poengterer at Tim har vært på intervju for å få jobben og at han er en arbeidstaker med sine arbeidsoppgaver på lik linje med andre ansatte.

– Han er her for å gjøre en jobb og skal ha samme respekt som alle andre som er på skolen her. Det er en berikelse å ha ham her. Han er alltid blid og åpen på egne følelser. Det er fint å vise elevene at alle kan bidra på sitt vis. Her ved skolen skal alle med, sier Brændvang.

– Det er ingen som har hørt at Tim har noe å klage over. Er det kanskje fordi han er blyg?

– Jeg er jo ikke sjenert. Jeg liker å snakke med alle, men jeg liker ikke å være den eneste som snakker når det er mange til stede og alle ser på meg. Da blir jeg blyg, forklarer Tim.

Nina Løvås er innom og slår av en prat med Tim. Hun er kontaktpersonen for Tim på arbeidsplassen.

Her er barnehagen Brenna

Bekkfaret barnehage har allerede bemanningen kunnskapsminister Tonje Brenna vil ha i alle landets barnehager.

Tekst: Kaja Mejlbo og Jørgen Jelstad Foto: Håkon Borgen

– Styrer og våre tre teamledere tar seg av alt som har å gjøre med økonomi, personal og vikarer. Pedagogene kan konsentrere seg om det pedagogiske arbeidet, sier Mari Mandal.

Hun er barnehagelærer og teamleder i Bekkfaret barnehage i Ørland kommune i Trøndelag. Den kommunale barnehagen har 90 barn og en bemanning kunnskapsministeren drømmer om. Med 57 prosent barnehagelærere og 30 prosent fagarbeidere er de nærmest malen for regjeringens nye barnehagestrategi.

Mari Mandal og styrer Hege Sørgård Hovd roser Brenna for å se verdien av å få flere fagfolk inn i barnehagene. Helt fornøyd med regjeringens ferske målsettinger er de likevel ikke.

– Det krever ressurser og bedre grunnbemanning om man skal lykkes, sier Mandal.

– Øker ambisjonene

I midten av januar la regjeringen frem sin nye barnehagestrategi «Barnehagen for en ny tid». Der skriver de at innen 2030 skal 60 prosent av de ansatte være barnehagelærere. 25 prosent skal være fagarbeidere. I dag er tallet henholdsvis 44 og 22 prosent.

Tidligere har målet de fleste politiske partier har satt, vært minst 50 prosent barnehagelærere.

– Vi øker ambisjonene. Med flere ansatte med formell kompetanse kan vi heve kvaliteten, sa Brenna til Utdanning i januar.

Tross drastisk synkende søkertall for barnehagelærerutdanningene mener kunnskapsministeren at målet om 60 prosent barnehagelærere er mulig å innfri.

– Men det forutsetter at både private og kommunale eiere bruker ressurser på kompetanse og bemanning. Så må vi fra statlig side også prioritere dette i våre budsjetter, sier hun.

Blant mange barnehageansatte har imidlertid den største frustrasjonen de siste årene handlet om at de er for få ansatte på jobb gjennom hele åpningstiden. De vil ha flere hender, ikke bare høyere utdanning.

I sitt ferske strategidokument sier ikke regjeringen noe om å stramme inn kravene til

dagens bemanningsnorm. De skriver riktignok at de vil «forbedre» den ved å «stille krav til vikarbruk, krav til stedlig leder og gjennomgå oppgaver som tar ansatte bort fra barna».

Det siste er den største utfordringen i Bekkfaret barnehage også. Og det skyldes nettopp høye ambisjoner om faglig kompetanse.

– Bruker hverandres kompetanse

Ikke bare har alle barnehagelærerne krav på flere timers plantid i uka, men i Bekkfaret barnehage får også fagarbeiderne og assistentene en time til forberedelser og planlegging. Bare i teamet til Mari Mandal skal 19 timer plantid tas ut hver uke.

– Kommunen har bevilget penger til økt grunnbemanning i barnehagene. Det løser noe av utfordringen, men er langt ifra det vi trenger for full grunnbemanning gjennom hele dagen, sier Hege Sørgård Hovd.

I 2020 ble Bjugn og Ørland kommuner slått sammen til «nye» Ørland. Begge kommuner hadde da allerede i en årrekke praktisert topedagog-system i barnehagene. Per i dag har Bekkfaret barnehage ingen pedagogiske ledere på dispensasjon, barnehagene har egen kokk og egen tiltaksleder (spesialpedagog).

– Vi er heldige som jobber i en kommune som satser på og lytter til vår sektor, sier Hovd.

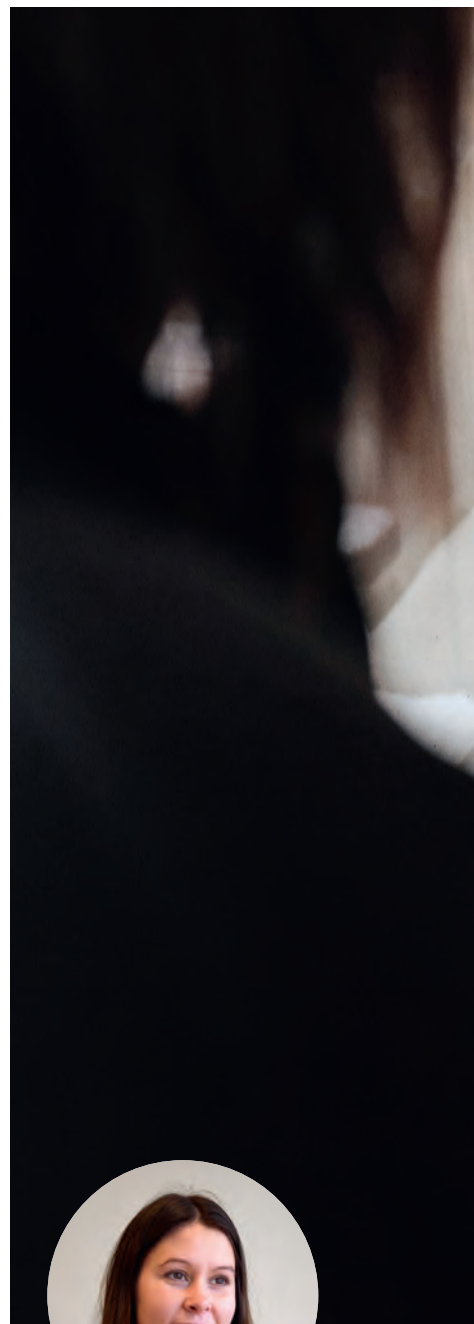
Hun og Mandal ser klare fordeler med å ha et høyt utdannet personale.

– Vi har gode fagdiskusjoner i ansattgruppa, vi bruker hverandres kompetanse og jobber strukturert og langsiktig, sier Hovd.

– Vi kan møte foresatte med gode faglige råd og arrangerer også faglige foreldremøter. Pedagogisk-psykologisk tjeneste har meldt at de merker det faglige nivået hos oss når vi jobber med enkeltbarns utfordringer.

Både Hovd og Mandal skulle imidlertid gjerne sett at staten og regjeringen bidro med mer.

– Brenna snakker om kvalitet, men ikke om hva det krever av ressurser. Det er synd at hun ikke ser at flere fagfolk krever bedre bemanning, sier Mandal.

Hos oss kan pedagogene konsentrere seg om det pedagogiske arbeidet.

Mari Mandal, barnehagelærer

na ønsker seg

Kunnskapsministeren skal ha ros for å se verdien av flere fagfolk i barnehagene, mener barnehagelærer Mari Mandal.

«BARNEHAGEN FOR EN NY TID»

- Innen 2030 skal minst 60 prosent av de ansatte være barnehagelærere. Av disse skal flere enn i dag ha mastergrad.
- Innen 2030 skal 25 prosent av de ansatte være fagarbeidere (barne- og ungdomsarbeidere).
- Holde maksprisen lav og gjennomgå moderasjonsordningene.
- Vurdere strengere regulering av kostpenger i barnehagen.
- Styrke innsatsen i områder med integrerings-, språk- og levekårsutfordringer.
- En ekspertgruppe skal se på betydningen av barnehage, skole og skolefritidsordning for sosial utjevning og for sosial mobilitet.
- Kommunene skal ha større mulighet til å bestemme finansiering av og krav til barnehager.
- Offentlig tilskudd og foreldrebetaling skal gå til drift av barnehager og stimulere til mangfold og kvalitetsutvikling.

Vi er heldige som bor og jobber i en kommune som satser på og lytter til vår sektor.

Hege Sørgård Hovd, barnehagestyrer

Berit Børresen mener elever blir
forvirra når de må lære tre varian-
ter av samme bokstav samtidig.

Gir de små bokstavene skylda

Om vi endrer leseopplæringa, vil mange unger slippe dysleksidiagnosen, meiner Berit Børresen.

Tekst: Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no Foto: Erik M. Sundt

Berit Børresen (90) tar imot ved kjøkkenbordet med to kakefat og kaffekopper. I løpet av de neste timene skal det også fylles med ABC-bøker, lesespill og Berits hovedoppgave i pedagogikk fra 1969 om leseopplæring. Men foreløpig er det dekket med vakkert porselen.

Like vakre er innleggene hun leverer med sirlig håndskrift til Utdanning. Men de vekker reaksjoner. Med titler som «Er det skolen eller elevene som har dysleksi?» og «Leseopplæring på ville veier» har hun engasjert, irritert og begeistra.

For 28 år siden forlot Berit Børresen aktiv lærergjerning, i skuffelse over at hjertesaka, den tidligere leseopplæringa, etter hennes oppfatning var på ville veier. Praksis i faget er opprettholdt blant anna ved frivillig innsats ved asylmottak og andre støttetiltak for vanskeligstilte.

I sommer fylte hun nitti, men er fortsatt i hundre for de yngste barnas møte med skrift pråket. Derfor har Utdannings journalist og fotograf invitert seg hjem til henne på Skøyen i Oslo, der hun har rommaskin i stua og ergometersykel på arbeidsrommet.

Må lære 87 bokstaver

Vi nipper til kaffen og er klare for første spørsmål:

– Hva er problemet med moderne leseopplæring?

– De små bokstavene!

– Så lenge vi presenterte barna for 29 bokstaver, som alle, utenom den rare J, gikk i leseretninga, var det ikke vanskelig. Barna lærte seg greit disse 29. Det var ingen liten b som kunne forveksles med en liten d. Og det var ikke 87 bokstaver, altså små og store håndskrevne bokstaver og trykte små bokstaver, sier hun.

Nå kommer det første lesepillet på bordet. Det vil

si, en liten del av det. Berit henter en fyrstikkeske det står GRIS på. Inni er det limt fast et bilde av en gris.

– Bare denne er igjen. Men gutten jeg lagde det til, fikk ei hel bøtte, forteller hun.

Han hadde hatt litt problemer med å få tak på lesinga. Over helga skulle han derfor pare hylse og eske slik at teksten på hylsa og bildet inni eska stemte.

– Og det klarte han jo! Da kunne han lese, som de andre. Til jul i første klasse leste alle barna, slår hun fast.

– Så kom Per med slegga, fortsetter Berit Børresen, og journalisten er brått tilbake ved pulen i sin egen førsteklasse, fjetra av strekfigu en Per som hamrer den spisse a-en rund, og slår bort beina så bare en eneste liten pote er igjen. Han kakker vekk den første bua på B, og gir seg ikke med det. Hele alfabetet får gjennomgå, mens frøkens kritt og svamp er høyt og lavt over tavla.

– Per med slegga må ha vært en kjendis blant din generasjon småskolelærere. Hvor kom han fra?

– Vi lærte om han på lærerskolen. Han hørte med i systemet der de små bokstavene ikke ble presentert før de store var på plass. Altså før dysleksien, slår hun fast.

«Falsk dysleksi»

– Ifølge Store Norske leksikon har mellom fem og ti prosent av oss dysleksi. Ingen som er gamle nok til å ha hørt kong Olav lese nyttårstalen, tviler på at lesevan-sker er et gammelt og reelt fenomen. Men du skriver om «falsk dysleksi»

– Dysleksi finnes. Men det rammer ikke så hyppig som man når går ut fra. Jeg har opplevd det en gang. Og det er ikke jeg som har funnet på «falsk dyslek-

Berit Børresen samler på ABC-bøker. En god ABC starter med store bokstaver, har stor linjeavstand og mye humor, konstaterer hun.

si». Det, og «logopeddysleksi», ble brukt av faglige autoriteter i denne brytningstida da dysleksiraset kom.

– Uansett navn og definisjon, er det ikke greit å erkjenne at om noe framstår som et problem, er det et problem?

– Det er ikke greit om problemet ikke hadde behøvd å være der, og det er for lett-vint dersom om vi gir ungen skylda. Jeg vil ikke ha problemer, jeg vil ha entusiasme!

Trygghet i klassen

Å forvente høye dysleksitall kan blir en sjøløppfyllende profeti, advarer hun.

– I stedet bør vi bli motivert av kampen mot tuberkulosen. Tuberkelbakterien finnes. Men i Norge har vi utryddet den.

Ifølge Berit Børresen er en riktig blanding av individuell tilnærming og streben etter tilhørighet og fellesskap sentralt i arbeidet mot dysleksi.

– At alle klasser på trinnet skal gjennom de samme bokstavene i samme uke, er tull. Utviklinga må følge sin egen dynamikk, konstaterer hun.

– Men det var også tull det læreren som laga egen leselekse til hver elev dreiv med. Leksa har vi sammen. Jeg ville aldri gitt av-

kall på det fellesskapet vi bygger rundt den.

Men når leksestunda er over, meiner hun elevene bør få lese sjølstendig etter det nivået de er på.

– Jeg lærte noe viktig fra lærer Nils Lid i Norheimsund. Stilte han en elev et spørsmål som eleven ikke kunne svare på, så svarte han sjøl. Da slapp barnet å bli trumfet av medelever. Det er viktig for sjølbilde og tilhørighet, sier hun.

Hun lærte også noe viktig av kollegaen som tegna en katt på tavla.

– Han forklarte at den sier mjau, men er en katt. Sånn er det med L også. Den sier L, men heter EL, sier hun.

Ut over det er hun ikke særlig opptatt av å skille lyd og bokstav.

– Gutten som bare leste de to første bokstavene i ordet, ga også viktig lærdom. «Jeg leser alltid bare to», sa han da jeg oppdaga det.

Da visste han jo ikke om det sto sykkel eller sykle i teksten, forteller Berit, og er alt på vei ut i skapet igjen for å finne fram spillet hun laga for å slutt på dette. Hun er tilbake med en eske med bilder og tekstlapper. Oppgaven er å finne teksten som passer til rett bilde. Til det trengs hele

ordet.

– Å lese krever ikke bare teknikk. I dag legger leseopplæringa vekt på å skape motivasjon. Det må vel til?

– Motivasjonen er der helt til barnet går på et nederlag. Vi trenger ikke motivere, vi må forhindre nederlaget. For eksempel ved å starte med 29 bokstaver i stedet for 87.

Spill i opplæringen

Så er hun på vei inn i skapet igjen, og er raskt tilbake med fle e spill.

– På reise har jeg alltid sett etter bilder å bruke. I London fant jeg et innpakkingspapir med bilder av ulike biler. Flott for gutten som var spesielt opptatt av det, sier Berit Børresen.

I noen spill skal bilde og ord pares, i andre er det kort der samme ordet er skrevet med både store og små bokstaver som skal legges sammen.

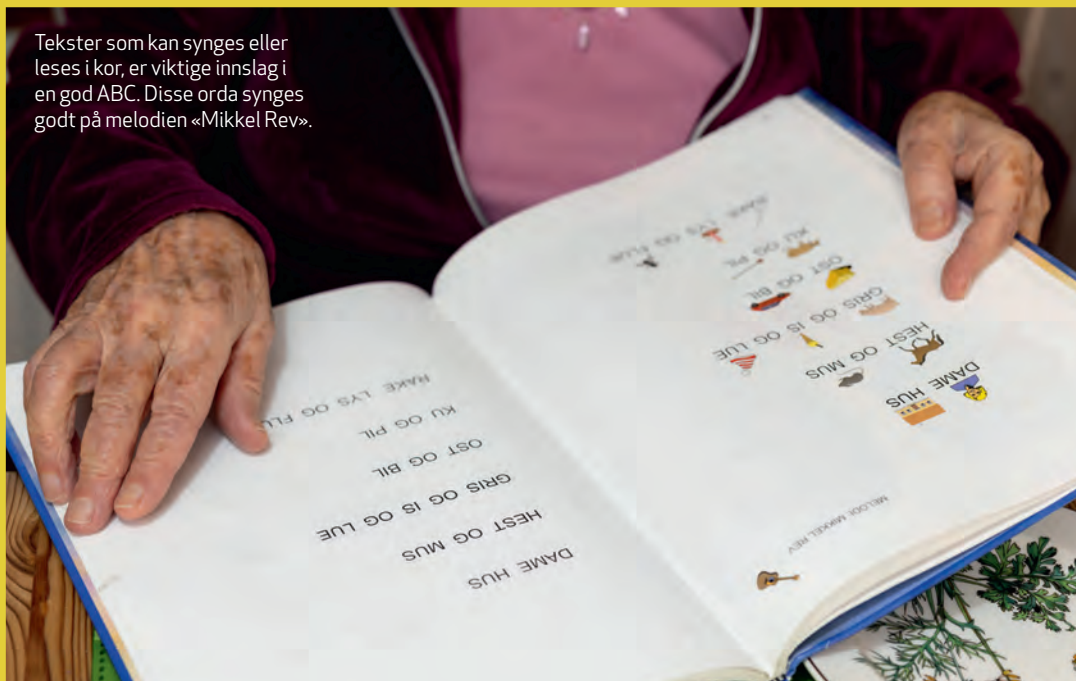
Noen av spillene som etter hvert havner på bordet, er trykt opp av et profesjonelt firma, uten at det ble en salgssuksess.

Nå går Berit i skytteltrafikk mellom kjøkkenbordet og sitt rikholdige bibliotek med ABC-er fra fle e land.

– God ABC er avgjørende, slår hun fast.

Tekster som kan synges eller leses i kor, er viktige innslag i en god ABC. Disse orda synges godt på melodien «Mikkel Rev».

– En god ABC starter med bare store bokstaver. Og den har god avstand mellom linjene. Så har den mye som kan synges eller leses i kor, som her, sier hun og blar opp i favoritten, «Min første lesebok» av Marie Lisbet Amundsen og Nini Zeiner.

Berit tar det solo først, men jeg skjønner fort: «Dame, hus, hest og mus» synger vi på melodien «Mikkel Rev». Det blir fle e vers med ord i rim og rytme, men uten meningsfull tekst. Vi synger etter bilder, så det samme etter ord skrevet med store bokstaver og til slutt etter små bokstaver.

– Så må en god ABC har mye humor, sier hun alvorlig når vi har sunget oss ferdig.

– Noen leseproblem viser seg først i 11-12-årsalderen. Leseteknikken er ikke problemet, men ordforrådet er for dårlig til

at barna forstår hva de leser. Hvordan passer ditt opplegg inn her?

– Å lese «is» krever ikke stort ordforråd. Men kan du lese, er det i seg sjøl en kilde til rikere ordforråd, sier hun og fortsetter:

– Sjuåringer trenger mange ord for å samarbeide om å forvandle et bord til en båt. Alle kan kanskje ikke alle orda, men da lærer de. Ungers leik og fantasi er viktige kilder til ordforråd.

Lesestart for seksåringer

– I din tid i yrkeslivet florerte spesialskolene. Skolestarterne var sju år, og få elever var flerspråklige. Kan gårsdagens pedagogikk brukes på dagens elevgruppe?

– Våren før jeg begynte på lærerskolen, i 1953, var jeg vikar i andreklasse i hjelpe-

skolen i Stavanger. Barna leste så godt at jeg skrøt til de faste lærerne. «Vi bruker høsten i andre klasse til å lære elevene å lese», sa de, nesten litt snurt. Det jeg syntes var høyt nivå, var naturlig for dem.

– Og når det gjelder alder: Svært unge barn har lært å lese. Seks år er en helt grei startalder. Til slutt: En tegning av en is eller ei sol med IS og SOL ved sida av forstås uten norskkunnskaper. Og da har du lært både å forstå det norske ordet is, og å lese det.

Så er hun på tur igjen, og enda et verk blir slengt i kjøkkenbordet: Hennes egen hovedoppgave, datert 1969, og med tittelen «Differensiering innenfor klassens ramme. Et forsøk med bruk av selvkontrollerende materiell til individuelt arbeid». Tittelen setter journalistens begrepsforståelse på prøve, men bekrefter at Berit har solid bakgrunn for egne meninger.

Kjøkkenbordet er fullt, men Berit avviser ryddebjelpe og følger journalist og fotograf ut i gangen. På veien snubler vi over «Dysleksihåndboka for lærere» fra 2021.

– Jeg leste den sist jeg var sjuk. Ikke rart det tok tid å bli frisk igjen, sier hun.

Jeg vil ikke ha problemer,
jeg vil ha entusiasme!

– Utstrålte trygghet i øyehøyde

Kunnskapsminister Tonje Brenna glemmer aldri varmen hun møtte som førsteklasing hos lærer Anne Grete Ingebretsen Husan.

Tekst Kirsti Hovland Foto Tom-Egil Jensen

– Jeg husker hvordan du satte deg ned på kne i øyehøyde med meg hvis du skjønnte det var et eller annet. Hvordan du tok hendene mine, og hva den følelsen av å bli tatt på alvor gjorde med meg, sier Tonje Brenna.

Det blir i år 29 år siden Brenna begynte på Rosenholm skole på Holmlia i Oslo. Men fortsatt husker hun godt hva starten på skolegangen gjorde med henne i klasse 1 A. Den opplevelsen hun mener har størst betydning.

– Skolen ble et trygt sted for meg, et sted der jeg fikk venner. Jeg tror jeg kan navnene på alle de 29 elevene i klassen på rams fortsatt! En god start gjør noe med forholdet ditt til skolen videre, sier Brenna.

Det er fle e grunner til at Brenna har pekt ut Anne Grete Ingebretsen Husan som sin favorittlærer.

– Det er jo ikke fordi det ikke var fli ke lærere å velge blant, men gjennom 13 års skolegang er det Anne Grete som har gjort størst inntrykk. Hun var den første læreren jeg møtte, og hun hadde en væremåte som skapte så god stemning i klassen. Hvis du ikke opplever at skolen er et sted for deg som seks-sjuåring, er det vanskeligere å få den følelsen som 15-åring, sier Brenna ettertrykkelig.

– Vi sang, laget skuespill og lekte mye. Når det var advent, tente vi lys. Vi var ofte ute på

tur. Jeg kan fortsatt mange av sangene hun lærte oss, forteller Brenna.

Også på begynnelsen av 1990-tallet var Rosenholm skole i den nye bydelen Holmlia en skole med mange nasjonaliteter.

– Jeg tror jeg lærte å si «hei» og «ha det» på sju språk i løpet av førsteklasse.

Tonje Brenna er i det hele tatt entusiastisk om skolegangen og nærmiljøet på Holmlia.

– Vi var så mange forskjellige nasjonaliteter at vi alle var minoriteter på et vis. Alles referanser var like mye verdt. Når vi skulle ha med matretter på skolen, var samosa og semulegrøt like bra.

En sang ved timens start

– Det var en veldig hyggelig klasse, blant annet fordi det var en klasse med foreldre som satte skolen så høyt, sier Anne Grete Ingebretsen Husan.

Vi møtes hjemme hos læreren på Holmlia, med utsikt til Bunnefjorden på den ene siden og skog og mark på den andre.

– Hvordan opplevde du klassen?

– Det var en god og sammensveiset gjeng som lekte godt sammen i friminuttene og som var ivrige etter å lære og arbeide. Dette er hovedinntrykket, men selvfølgelig var det konflikter også. Heldigvis er det mye læring i å løse

Tonje Brenna viser hvordan Anne Grete Ingebretsen Husan pleide å sette seg på huk for å komme i øyehøyde med eleven sin når hun skjønte at det var noe hun trengte å snakke om.

ELEV TONJE BRENNNA (35)

- Jessheim videregående skole 2003–2006.
- Generalsekretær i Arbeidernes ungdomsfylking (AUF) 2010–2012.
- Gruppeleder for Akershus Arbeiderparti og valgt inn for Arbeiderpartiet i Akershus fylkesting fra 2007 til 2019.
- Politisk rådgiver ved Statsministerens kontor under Jens Stoltenbergs ledelse 2012–2013 og i Justis- og beredskapsdepartementet i 2013.
- Forfatter av boken «22. juli og alle dagene etterpå», som kom ut i 2021.
- Fylkesrådsleder i Viken 2020–2021.
- Kunnskapsminister fra 14. oktober 2021.

FAVORITTLÆRER ANNE GRETE INGEBRETSEN HUSAN (70)

- Stavanger Lærerskole 1973–76
- Lærer ved Nordnesøy skole, Rødøy kommune, 1971–72
- Lærer ved Orre skule, Klepp kommune 1976–77
- Lærer ved Nedre Bekkelaget skole, Oslo, 1977–80
- Lærer ved Rosenholm skole, Oslo, 1988–2014
- Medforfatter av norskverket Alfabet, 1.–2. kl., Samlaget, 2005
- Medforfatter av KRLE verket VIVO 1.–4. kl., Gyldendal 2009
- Medforfatter av samfunnsfag i Nye Gaia 1.–4. kl., Gyldendal 2015

– Hallooo! Hyggelig å se deg, sier kunnskapsminister Tonje Brenna da hennes lærer Anne Grete Ingebretsen Husan tar imot sin tidligere elev hjemme i lavblokka på Holmlia i Oslo.

konflikt sammen, sier Husan.

– *Hva la du vekt på som lærer?*

– Jeg prøvde å motivere og få dem interessert. Bokstavninlæring og temaundervisning i samfunnsfag og kristendom, livssyn, religion og etikk har stått mitt hjerte nært. Dessuten har jeg vært opptatt av å integrere lek, spill, drama og forming i all læring.

Hver skoletime startet hun med sang.

– Det husker jeg som en god ting fra min egen skolegang. Sang skaper glede, gir samhold og kan til og med gi mye lesetrening. Det hører med til norsk barnekultur å kunne blant andre Egner-, Prøysen- og Portveien 2-sangene utenat.

Tenkebok med hemmelig skrift

Kunnskapsministeren beskriver en oppvekst der det var tette nabolag og der alle møttes på like premisser. Kanskje nettopp derfor fungerte konseptet med vennegrupper som lærer Anne Grete og skolen organiserte disse årene.

– Vi organiserte grupper på fem. Foreldrene rullerte på å invitere gruppene til ulike aktiviteter hver onsdag ettermiddag. Det var en måte å bli kjent med hverandre på andre arenaer, forteller læreren.

– Det mest spennende var å komme hjem til

hverandre, for det var vi jo aldri ellers. Noen hadde en pytonslange, andre hadde plagsomme småsøsken. Vi fikk spise god og annerledes mat, og noe jeg husker godt, er storesøsken som kunne bedre norsk enn foreldrene og som kom inn og tolket, sier Brenna.

– Anne Grete skapte gode forutsetninger for at vi fikk et godt klassemiljø og at vi fulgte med. Hun fortalte historier, vi sang. Men det var på ingen måte «helt Texas». Det var disiplin,

Det var disiplin, fokus på læring og trivsel.

Tonje Brenna, kunnskapsminister

plig, fokus på læring og trivsel.

Anne Grete Ingebretsen Husan var opptatt av tilnærmingen til læring:

– Hver mandag hadde vi det jeg kalte Tenkebok. Det begynte vi med tidlig i 1. klasse. Jeg introduserte noe vi kalte for hemmelig skrift. I Tenkeboka brukte de bokstaver hvis de kunne dem, og hemmelig skrift hvis det var noe som var vanskelig å skrive. Etter bare en måned brukte alle bokstaver i Tenkeboka. Og de illustrerte jo alltid, så det ble en sammensatt tekst, forteller hun.

Brenna sier hun tenkte spesielt på sin første lærer da hennes eldstemann, i dag en tredjeklassing, skulle begynne på skolen.

– Kompleksiteten med så mange barn! Du møtte mangfoldet. Hvis man møter en skole som støter deg ut, blir det veldig vanskelig å gjenoppbygge tilliten.

Så hvilket innspill vil Brennass barneskolelærer gi sin tidligere elev, nå kunnskapsminister?

– Det er spesielt viktig med både lek og spill og sang på småtrinnene. Dette kan gi både læring og samhold i en klasse. Dessuten er det viktig å bygge på elevenes interesser, samtidig som de føler at de hele tiden lærer noe nytt. De vil jo gjerne lære!

Er du barnehagelærer og ønsker å styrke din faglige kompetanse?

Vi tilbyr videreutdanning for deg som er pedagog i barnehagen og som ønsker et kompetanseløft innen pedagogisk bruk av digitale verktøy, spesialpedagogikk eller veiledning av nyutdannede barnehagelærere. Studiene er fleksibelt organisert, slik at du kan kombinere jobb og studier!

Nye studier i årets studieportefølje:

- Spesialpedagogikk i barnehagen (30 stp)
 - Digital kompetanse i barnehagen (30 stp)
- Studiene er utviklet på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og med utgangspunkt i den nasjonale strategien «Kompetanse for fremtidens barnehage».

Utforsk hele vårt studietilbud på

🔗 hiof.no/studier/etter-og-videreutdanning

I perioden fra 1. februar til 1. mars kan du søke Utdanningsdirektoratet om støtte til videreutdanning. Husk å snakke med din leder før du søker!

5 TIMERS DIREKTEOVERFØRT VIDEOKURS VIA VIDEO FOR WEB

EPILEPSI OG SKOLE

HVA JEG BØR VITE OG HVAJEG KAN GJØRE

Dato

Fredag 24. mars 2023 kl. 09.00–14.30

Arrangør

Solberg skole v/Spesialsykehuset for epilepsi (SSE)

Målgrupper

Alle som jobber i skolen, PPT/PPOT, BUP eller andre interesserte

Program

- Generelt om epilepsi, tilleggsvansker og kognitiv funksjon ved epilepsi
- Konsekvenser og anbefalinger for skolehverdagen

Påmelding på Solberg skoles hjemmesider:

<https://viken.no/solberg-skole/>

Spørsmål rettes til Camilla Voss

Camillavo@viken.no / tlf. 920 91 524

Kurset er gratis

Herrene sendt oss hit
Om tvangsflyttingen av samene
Elin Anna Labba
Pax Forlag, 202 sider

Fra stengte grenser til åpne sår

Denne boka kan gi innsikt i forholdet mellom minoriteter og storsamfunnet.

Anmeldt av Jan Oscar Bodøgaard, historiker

Ei av oppfatningene om hva som kjennetegner den samiske kulturen, har vært at det å holde rein og å flytte etter reinen er sentralt, mens samer som driver fiske, jordbruk og annen næringsvirksomhet, ikke er «egentlige samer». Mer enn i Norge har dette vært grunnleggende i de svenske myndighetenes politikk gjennom hundreårene.

Denne oppfatninga skulle få skjebnesvangre konsekvenser da en reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige ble vedtatt i 1919. I denne lå det sterke begrensninger på svenske reindrifssamers århundrelange rett til å ha sine rein på sommerbeite i Troms, og presset på beitemarkene i Nord-Sverige ble derfor stort. Situasjonen med overbeite løste svenske myndigheter med å vedta flytting av rein og reineierfamilier til områder rundt Arjeplog, rundt 40 mil sør for Kiruna, og

enda lengre sørover i Sverige.

I «Herrene sendte oss hit» viser Elin Anna Labba de problemene dette medførte for de berørte. Labba er selv same og journalist, og hun har vandret i fotsporene til sine forfedre og -mødre fra øyene i Troms til skogs- og myrlandskapet i Midt-Sverige. Ut av denne vandringa har det kommet ei poengtert og samtidig innholdsmessig og litterær mangfoldig fremstilling; ikke bare av konsekvensene av tvangsflyttinga, men også av kjærligheten til sommerlandet på øyene i Troms. Så om myndighetene anså at samene som nomader var uten røtter til landet de levde i, viser Labba gjennom sitat av brev og intervju at utestenginga fra Norge skapte savn og sorg.

Labba lar oss møte noen av de rundt 300 personene som tvangsflyttinga omfattet. Det var et slit å få flere titusener rein til å gå mot sør, ikke mot nordvest, slik instinktet tilsa. Mer alvorlig var

Mer bevegelse
Av Martin Otto Dragseth, Kristin
Granum Rosebø og Hanne
Sulgård-Øverli
Fagbokforlaget
80 sider

Gode råd om å røre seg

Boka «Mer bevegelse» gjev mange gode innspel på korleis fysisk aktivitet kan få meir plass i skulekvardagen.

Anmeldt av Jon Ingulf Medbø, Høgskulen på Vestlandet

Målet for boka ligg i tittelen: Korleis få meir fysisk aktiv læring inn i den norske skulen?

Det er to overordna grunnar for meir fysisk aktivitet i skulen. For det fyrste lyt alle menneske vera fysisk aktive; for lite fysisk aktivitet er ikkje godt for helse. For det andre lyt ein sjå etter andre undervisningsmetodar enn den tradisjonelle, stillesitjande med formidling frå læraren ved tavla til elevane bak skulepulten. Det fyrste punktet kunne ha vore børt på om elevane var fysisk aktive utanom skulen, men det er ofte ikkje tilfelle i dag. Også andre undervisningsformer har fått aukande merksemd i seinare år.

Forordet fortel at målgruppa er (røynde) lærarar i skulen. Det fyrste kapittelet gjev ei kort og grei innleiing med mange gode grunnar til at ein

lyt ha meir fysisk aktiv læring i skulen. Det vert mellom anna vist til sentrale skuleplanar om meir fysisk aktivitet i skulekvardagen, som på typisk norsk vis hamnar i bunken med gode ønske. Det peikar mot at i norske skular med godt utdanna lærarar kan ein løysa lokalt det politiskarar og embetsverk ikkje greier sentralt.

Kapittel 2 er ikkje godt. Her bruker forfattarane fleire sider på å fortelja kva alle gode lærarar (altså målgruppa) veit: Korleis ein lærar arbeider. Dette kapittelet laut ha vore skore ned til ei avsluttande side i det innleiande kapittelet.

Kapittel 3 tek opp prinsipielle sider ved korleis ein kan organisera kvardagen på ein annan måte, og då med «klasse 6B» som døme. Det vert mellom anna peika på ulikskapar mellom elevar, frå dei som føretrekkjer stillesitjande arbeid til dei

MINE FAVORITTER

trolig de følelsesmessige konsekvensene flytteprosessen skapte hos mange. Til tider nærmest hjerteskjærende formidler Labba hvordan barn, menn og kvinner reagerte, ikke ofte i åpent sinne mot myndighetene, men i sorg og taushet.

Myndighetenes manglende forståelse av reindriftssamenes kultur og levesett bunnet i ei oppfatning av samene som fysisk og mentalt svake, med en kultur som var den svenske, europeiske underlegen. Labba er utvetydig når hun viser hvordan myndighetenes uforstand sprang ut av ei slik ideologisk tenkning. Likeså når hun løfter frem følgene av den smerte og sorg, til tider bitterhet og protest, tvangsflyttinga skapte.

«Herrene sendte oss hit» er ei bok som burde ha flere anvendelsesmuligheter i skolen. I seg selv formidler den ei sterk historie. Den vil også gi bakgrunn for innsikt i forholdet mellom etniske minoriteter og storsamfunnet, og ikke minst viser Elin Anna Labbas kreative litterære grep hvordan et historisk fenomen kan formidles både innsiktsfullt og spennende.

som vil ha fysisk aktivitet heile tida. Det vert vist til gode resultat med ei fysisk aktiv undervisning. Eg lurar på korleis dei elevane som var nøgde med stillesitjande undervisning opplevde endringa.

På side 30–31 er det ni feil i sidetilvisingar. Eg saknar også ei tilvising til ASK-prosjektet og SEFAL (senter for fysisk aktiv læring) ved høgskulemiljøet i Sogndal.

Dei siste to kapitla utgjør hovuddelen av boka. Dette stoffet er naturleg delt i to. Kapittel 4 gjev mange gode døme på korleis ein kan gjennomføre ei fysisk aktiv undervisning. Dei føreslegne tiltaka er ikkje fagspesifikke, slik at liknande tiltak kan nyttast i fleire ulike fag. Det er ein stor styrke ved boka. Medan aktivitetane i kapittel 4 (i prinsippet) legg opp til opplegg for ein heil time, legg kapittel 5 opp til (korte) brot i timen med innlagd fysisk aktivitet. Også her er ei rad med gode innspel. Dette er ei nyttig bok for alle lærarar som vil ha meir fysisk aktivitet i skulen.

The Road

Av Cormac
McCarthy
(2006)

Samlede dikt

Hans Børli
(2015)

Aftenbla-bla
Podkast

Størst av alt er kjærligheten

Skjønnlitteratur: En grusom historie om en far og sønn på vei gjennom et postapokalyptisk USA. Boka er fylt av skrekkvisjoner – en iskald, gold verden der faren og sønnen er på konstant utkikk etter barbariske kannibaler. Og midt i dette går de to som et helt konkret håp om at det tross alt er mulig å beholde menneskeligheten og kjærligheten i en verden som rakner – på alle vis.

Gå inn i mørket og puss sotet av lampen

Skjønnlitteratur: Hans Børli var skogsarbeideren som fant ord for det meste. Han er en av våre mest siterte lyrikere – med påminnelser om at «den er så svinne kort den stund vi mennesker er sammen». Jeg blar ofte gjennom de samlede diktene hans og forundres over hvordan jeg, som har levd hele livet i by, opplever at «skogens dikter» til stadighet gir ord til noe jeg ikke visste jeg burde tenke på.

Blir litt klokere – og har det artig!

Stavanger Aftenblad sitt ukentlige nyhetsmagasin har ifølge seg selv «løs snipp». Og det til glede for oss som hører på. Aftenbladets Jan Zahl og Leif Tore Lindø har med seg kommentatorene Harald Birkevold og Janne Stigen Drangsholt når de jabber og flirer seg gjennom ukas hendelser. Programtitler som «Jul, jul, regjeringen og kjønns sykdommer» og «Florida man, Frankrike, farse og fylla» gir akkurat det de lover: Noe helt aktuelt og viktig – pakka inn i en språklig leiken og artig samtale som gjør at en times husarbeid eller biltur flyter mye bedre enn venta.

Cecilie Bach

rektor ved Thora Storm
videregående skole i Trondheim

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

KRAV TIL UNDERVISNINGSROM

Mange klasserom oppfyller ikke

Er det greit at kommunen ikke følger byggeteknisk regelverk dersom de ikke har råd til det?

Alle har hørt om store klasser, men at det ikke er noen hardtslående regler som regulerer maks antall elever i en gruppe. Det henvises til opplæringsloven, som løst sier det skal være pedagogisk forsvarlig. Ifølge lærernormen skal det være én lærer per 15. elev i 1.–4. klasse, og én lærer per 20. elev i 5.–10. klasse. Det er ingen skoler hvor dette betyr at klassene er på maks 15/20 elever.

Mange steder blir det fort greit med store klasser. Det føles kanskje økonomisk lurt. Man slipper å bygge og vedlikeholde så mye og å lønne så mange ansatte, men er det egentlig lov? Er det ingen begrensninger for hvor mange mennesker kommunen har lov å sette sammen i ett rom?

I Helsedirektoratets forskrift for utforming og innredning i skolebygg kan vi lese om fysiske forhold i klasserommene som det skal tas hensyn til. Jeg vil påpeke at det er snakk om minimumskrav her. I forskriften ser vi at en klasse på eksempelvis 25 elever og to voksne i rommet vil utløse følgende minimumskrav til areal: 25 elever trenger 2-2,5 m² hver. Minimum 2 m² dersom det er umiddelbar nærhet til grupperom. Har ikke klassen tilgang til grupperom, skal hver elev ha 2,5 m². De voksne trenger minimum 6 m² hver.

Da ser regnestykket slik ut foreløpig: 25 x 2 eller 2,5 = 50 eller 62,5 m² for elevene. 2 x 6 = 12 m² for de to voksne. Totalt er minimumskravet på 62 eller 74,5 m². Dette er arealbehovet uten at det er tatt hensyn til vinduer, dører, vask, møbler og brannsikkerhet. Noe man har behov for i de fleste klasserom. I Tek-17 står det at byggverk i risikogruppe 3 (bl.a. skoler) regnes fri bredde for rømningsveier på minimum 1,16 m. Dette er minimum av areal som må legges til av avstand til dører, vinduer og møbler. Hensikten med kra-

vet om fri passasje til dør og vindu er å sikre at en person i rullestol lett kan komme til dører og vinduer uten at det er nødvendig å flytte møbler.

Dørene har oftest bredde på 90 cm. Det betyr at hver dør vil ta minimum 1 m² av romarealet. For å ikke ta i for mye, går jeg ut fra at klasserommet har en vindusrekke på til sammen 2,5 meter. De fleste klasserom har mer. Da vil vinduene kreve 2,9 m² av romarealet. Dersom klasserommet har en liten vask, som eksempelvis er 50 x 30 cm, vil dette kreve 0,7 m² av romarealet.

Hvor mye møbler som hyller og skap vil kreve av romarealet, er det vanskelig å lage eksempler for. Her må man på hvert enkelt rom måle bunnareal på eksisterende møbler selv. Husk å beregne plass til åpning av skuffer og skapdører.

I mitt eksempel hvor vi har en klasse på 25 elever og to voksne, en dør, en vask og vindusbredde på 2,5 m, vil minimumsareal på klasserommet være 66,6 m² eller 79,1 m². Det vil si, dersom man ikke trenger å fylle rommet med møbler som hyller, skap eller søppelstativ.

Vil du enkelt sjekke klasserom på din skole, så har jeg forenklet regnestykket her:

Antall elever x 2 eller 2,5 m² =

Antall voksne x 6 m² =

Antall dører x 1 m² (om døren er 90 cm bred) =

Bredde på vinduer x 1,16 m =

Lengde x bredde på vask = dette svaret x 1,16 m =

Bunnareal på alt av f.eks. hyller og skap =

Legg sammen svarene, og du får minimumsareal for antall elever og voksne.

Dersom klasserommet ditt viser seg å være for lite, vil jeg anbefale deg å registrere det i skolens avvikssystem. Dersom man spør de ansvarlige for skolebygg i kommunene, vet de antagelig ikke

Mange steder blir det fort greit med store klasser.

de fysiske kravene

hvor mange mennesker som oppholder seg i hvert klasserom til enhver tid. De vet skolens totale elevtall og hvor mange som er ansatt ved skolen. Men hvordan hvert rom på skolen er fylt opp, og om de forholder seg til byggetekniske lover og forskrifter, vet de kanskje ikke noe om.

Jeg vet om mange klasserom som ikke oppfyller disse fysiske kravene. Hvordan er det på skolen din? Kompenserer det at skolens ansatte jobber for bedre oppfølging og utvikler seg til å bli enda bedre? Er det greit at kommunen ikke følger byggetekniske forskrifter og regelverk i offentlige bygg dersom de ikke har råd til det?

Janne Korsmo

Foto: Erik M. Sundt

Janne Korsmo viser hvordan du kan regne ut om arealet i klasserommet ditt er stort nok til å oppfylle kravet i forskriften.

VI BRINGER VERDEN INN I KLASSEROMMET

elevkanalen.no

Fag

Samfunnsfag, KRLE, Norsk, Engelsk, Naturfag, Mat og helse, Fysikk, Kjempe, IT

Nyheter

Dagens NYHETER, Nyheter for LÆRERE, AKTUELT, Flerspråklig, Nyheter på UKRAINSK, Voksenopplæring, NEWS in English Jr, NEW

Tema

HAVET, URFOLK, FOTBALL, TRINGSFRIMET, PSYKISK HELSE, SOSIALE MEDIER OG NETTVETT

Serier

HELT, VILDT, SUPERBOK, HESESERIE, NORGE BAK FASADEN

70% av skolene har tilgang. Har du?

ELEVSTEMMER

Levende 4 MATEMATIKK

Hi!

Dagens NYHETER

Levende VGO SAMFUNNSKUNNSKAP

UTDANNING FEBRUAR 2023

37

Når det gjelder oppgaver i norsk, mediefag og samfunnsfag som kobles til aktuelle hendelser og tekster/ medietekster knyttet til det norske samfunnet, faller ChatGPT gjennom, skriver Gunnulv Hellesylt.

KUNSTIG INTELLIGENS

Muligheter og utfordr

Angsten er i ferd med å bre seg i lærerrommene. Frykten er at nå vil kunstig intelligens, i dette tilfellet chatboten ChatGPT, bli brukt til for eksempel juks.

ChatGPT kan nemlig skrive velformulerte og tilsynelatende intelligente tekster om de fleste temaer. Så hva gjør vi som jobber i skolen med dette? Er dette en mulighet eller en trussel, eller litt av begge deler? Jeg mener at skolen må tilpasse seg denne teknologien slik vi har lært oss å leve med kalkulatoren, internett og Google. Internett og Google er for eksempel gode redskaper for

**Den Norske Skole
Gran Canaria**
COLEGIO NORUEGO

Med forbehold om endring i elevtall og gruppedeling blir det et antall ledige lærerstillinger

Ledige undervisningsstillinger skoleåret 2023/2024

Grunnskolen: Lærere som dekker alle fag.

Videregående skole: Undervisningskompetanse i fysikk, kjemi, biologi, matematikk, R1, R2, rettslære og reiseliv.

Søknad og CV sendes: soknad@colegio.no

Søknadsfrist: 5. mars

Aktuelle søkere vil bli invitert til intervju i Norge i uke 13.

**Den Norske Skole
Gran Canaria**
COLEGIO NORUEGO

Avdelingsleder VGS 100% stilling fra 1.august 2023 på Gran Canaria

Vi søker etter rådgiver/ avdelingsleder. Det er ønskelig at søkere har et langtidsperspektiv på å jobbe hos oss.

Stillingens funksjoner: Personalledelse, timeplanlegging, eksamensansvarlig, elevadministrasjon og bidra med kvalitetsutvikling av skolen. 50 % av stillingen innebærer undervisning.

Søknad og CV sendes: soknad@colegio.no

Søknadsfrist: 5. mars

Aktuelle søkere vil bli invitert til intervju i Norge i uke 13.

inger for skolen

informasjonsinnhenting, i hvert fall hvis man bruker seriøse kilder og kombinerer med en stor dose kildekritikk. ChatGPT og andre former for kunstig intelligens vil forhåpentlig ikke først og fremst bli et problem, men et hjelpemiddel til læring.

Så er det problemstillingen knyttet til juks. Hvordan vet vi at eleven har skrevet oppgaven, ikke chatboten? Plagiatkontrollen som vi lærere er så glade i, vil ikke funke. ChatGPT lager nemlig tekster som aldri har vært skrevet før hverken på nettet eller andre steder. Landslaget for norskundervisning (LNU) mener ifølge Utdanningsnytt at det er «helt vanvittig å slippe denne teknologien ukritisk løs i klasserommet».

Ifølge Aftenposten 3. januar har ChatGPT stått

til eksamen på bachelorstudiet i biomedisin – helt uten å lese. Jeg testet selv eksempeloppgaven i mitt fag fra Udir, Mediesamfunnet 3 fra 2022. Oppgaveteksten er: «Drøft påstanden 'deling av persondata er et demokratisk problem'». ChatGPT kom med en relevant, nyansert, men kort besvarelse. Men hadde jeg stilt noen flere og utdypende spørsmål, kunne nok ChatGPT svart mer utfyllende. Svaret var uansett bedre enn noen av de svakeste elevene kunne ha levert.

Vi lærere må bevege oss bort fra den generelle refleksjonsoppgaven som vi har vært så glade i. Disse oppgavene starter gjerne med ordet «drøft». Men når oppgaver i norsk, mediefag og samfunnsfag blir koblet til aktuelle hendelser og

tekster/medietekster knyttet til det norske samfunnet, faller ChatGPT gjennom. Hvis ChatGPT for eksempel skal tolke og analysere en medietekst eller et dikt, blir det strykkarakter. Kunstig intelligens blir nok et verdifullt hjelpemiddel i fremtiden – også i skolen, men et hjelpemiddel vi skal være kritiske til. «Drøfte-oppgavene» bør vi bort fra. De er uansett så generelle at det ikke er vanskelig å finne gode besvarelser på Google som man bare kan bearbeide. Og de som har utviklet ChatGPT i California, bryr seg neppe om hva Landslaget for norskundervisning måtte mene.

Gunnulv Hellesylt

medielærer ved Lillestrøm videregående skole

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

Vi snakker om «Det lille ekstra».

Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

YRKESLIV

La oss snakke om læreryrket som toppidrett

Jeg gikk inn i læreryrket som ung, nyutdannet og idealistisk. Det var et svært godt utgangspunkt for mageplask tidlig i karrieren.

**Kronikk av
Trine Soleng
Nedregård**

grunnskolelærer og
masterstudent ved
Nord universitet

Illustrasjon
Tone Lieng

Nå er det over fem år siden jeg valgte å gjøre noe som var langt mindre krevende enn det å være lærer, nemlig kjøre hundeløp. Det jeg har lært, har gjort meg et par hakk bedre rustet til å gjøre comeback som lærer.

I Robert Mjelde Flatås' nyttårsbrev til dem som vurderer å bli lærer, prøver han å veie opp for negative medieoppslag de siste årene ved å fortelle om de fine sidene ved det å være lærer, til tross for at det er krevende. Han sammenligner det å være lærer med toppidrett. Denne stafettspinnen vil jeg bringe videre inn i 2023.

Arbeidet som ligger bak det å stille til startstreken på Finnmarksløpet, er forbi fatteevnen til de fleste. Til forskjell fra andre toppidrettsutøvere har hundekjørere en fulltidsjobb i tillegg. Det innebærer en livsstil der de skal prestere på flere områder, i tillegg til alle trenings-timene og stell av hunder. Det som har fascinert meg, er hvordan enkelte hundekjørere dukker opp på startstreken år etter år, selv når de nærmer seg pensjonsalder. Dette gjorde at problemstillingen for min høyst uformelle etnografiske studie ble som følger: «Hva kreves for at hundekjørere kan konkurrere i langdistanse hundeløp – over tid?».

Toleransevinduet

Menneskers evne til å håndtere utfordringer kan forstås gjennom psykiater og forsker Daniel Siegels (1999) «toleransevindumodell», som ofte blir brukt i utviklings- og traumepsykologien. Jeg har tilpasset og endret modellen for å visualisere poenget mitt.

Innenfor toleransevinduet føler vi oss trygge og vi kan nyte livet. Vi er oppmerksomme, lærer lett og vi får utnyttet ressursene våre på best mulig måte. For å være litt klisjé – vi er den beste versjonen av oss selv. Er vi under toleransevinduet, er vi i en hypoaktivert tilstand. Da føles alt nytteløst. Vi har gitt opp. Er vi over toleransevinduet, er vi i en hyperaktivert tilstand, vi er stresset. Stress kan drive oss fremover og tvinge oss til å løse en vanskelig oppgave. Langvarig stress, derimot, er ikke bra for noen.

Samsvar mellom mål og ressurser

Før sesongen setter hundekjørerne mål, og de lager en treningsplan. Denne planen tar utgangspunkt i ideelle

forhold. Etter hvert som ting begynner å skjære seg, må treningsplanen justeres. Fikk de mindre tid, færre løpsklare bikkjer eller dårligere treningsforhold enn de i utgangspunktet hadde trodd? Da har de to muligheter. Det ene er å justere opp ressursene, det andre er å justere ned målene.

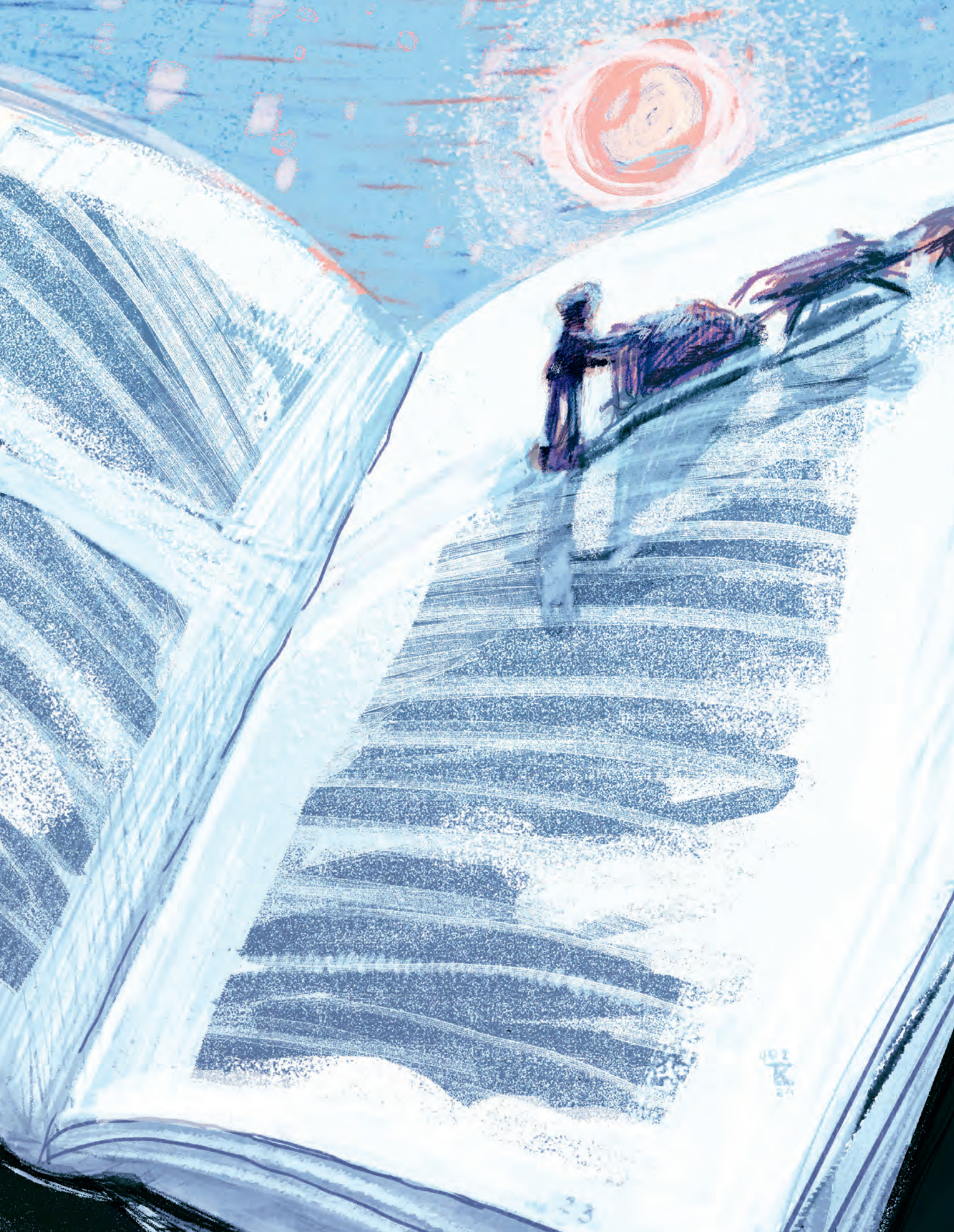
Er det is og håkke i egne treningsløyper, kan det bety å kjøre dit det er snø. Å hyre inn treningshjelp kan være en måte å frigjøre tid på. Hele tiden gjør de valg og prioriteringer. Hva er det viktigste å få til, hva kan bortprioriteres. Disse valgene handler om å holde seg innenfor toleransevinduet, der de er i stand til å tenke klart og være fleksible i møte med utfordringer. Når de er innenfor toleransevinduet betyr det ikke nødvendigvis at de er avslappet, men de er mobilisert til å håndtere utfordringer.

Hvis det å justere opp ressursene ikke er mulig, må kanskje målet for løpet bli å fullføre, istedenfor å konkurrere om seier. Har man mistet mye trening på høsten, hjelper det ikke å ta igjen tapt trening med å trene dobbelt så mye etter jul. De som har prøvd seg på et slikt utslitningsprosjekt, har endt opp med gretne bikkjer som ikke har spesielt lyst til å løpe mer når løpssesongen starter, mens de selv har svekkede forutsetninger for å håndtere de utfordringene det medfører. Å jage etter et urealistisk mål er mulig i en liten periode, men er lite hensiktsmessig på lang sikt.

For å svare på problemstillingen i denne uhytidelige lille studien av hundekjøringsmiljøet: Det som kreves for at hundekjørere kan konkurrere i langdistanse hundeløp – over tid, er balanse mellom mål og ressurser. De gjør det beste ut av det de har, og de bruker tid og energi på det de kan gjøre noe med. Fokuset ligger der.

Det er bortkastet tid å snakke om en idealtilstand der været er bedre og bikkjene større. Kan de gjøre noe for å komme nærmere en idealtilstand? Er svaret ja, gjør de det. Kan de ikke gjøre noe med det? Da er det ingen vits å snakke om det. Det interessante er at de hundekjørerne som nedjusterte målene sine, ofte ender med et godt resultat likevel.

Disse hundekjørerne er et eksempel på at toppidrett handler om systematisk og målrettet arbeid for å kunne prestere på et høyt nivå, over tid. Hvor vil jeg med dette,

og hva har det med læreryrket å gjøre? Det skal jeg forklare nå.

Språk mellom mål og virkelighet i skolene

Samtidig som jeg drev med denne lekmannsforskningen, observerte jeg Skole-Norge fra utsiden. Mitt inntrykk er at vi har en lærerprofesjon som er godt utenfor toleransevinduet. Dette kommer blant annet frem gjennom den lite lystige stemningen i den offentlige debatten, som Flatås også er inne på i sitt nyttårsbrev.

Når skoler opplever kutt i tildelingen, blir diskursen sentrert rundt avstanden mellom høye, idealistiske mål og virkeligheten ute i skolene. I denne avstanden ligger frustrasjon, sinne og frykt. Sterke følelser som følger med en hyperaktivert tilstand.

Det blir en kamp for å nå mål som er urealistiske. Når det kuttes fra to til én lærer i matematikken, kan ikke den læreren som står igjen opprettholde samme nivå på

undervisningen, som da de var to. Med mindre ressurser, må målet justeres.

Nødvendig å nedjustere målene

Vi må snakke om dette. For vi er nødt til å prioritere og nedjustere målene hvis vi skal holde oss innenfor toleransevinduet. Problemet er at den enkelte lærer ofte gjør dette alene. Det er en krevende oppgave å senke forventningene til egne lærerprestasjoner. Når vi nedjusterer målene, innebærer det å gjøre vanskelige valg, som ofte går på bekostning av elevene. Det vil bli enklere å gjøre disse valgene hvis vi, som kollegaer, anerkjenner at det er nødvendig. Enda bedre hvis vi kan bli enige om hvilke prioriteringer vi skal ta, og at vi gjør dem sammen. Det handler om å gi mulighet til å føle at vi gjør en tilstrekkelig god jobb og å være fornøyd med egne prestasjoner.

Vi skal selvfølgelig fortsette å kjempe for en bedre

OSLOMET

iNN
Høgskolen
i Innlandet

Leder i skole eller barnehage?

Styrer- og rektorutdanningen regnes som «grunnutdanningen» for ledere. Begge studier er på 30 studiepoeng og går over 1,5 år.

Søknadsfrist for styrer- og rektorutdanningen: 1. mars.

Videreutdanningene er på 15 studiepoeng og går over 1 år:

For ledere i barnehage og skole:

- Juss for ledere
- Ledelse av utviklings- og endringsarbeid
- Barnehage- og skolemiljø og ledelse

For ledere i skole:

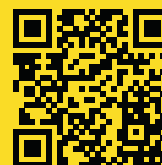
- Ledelse og digitalisering
- Ledelse av profesjonelle læringsfelleskap

Søknadsfrist for videreutdanningene: 1. april

Studiene tilbys og finansieres gjennom Utdanningsdirektoratet. Studiene er på masternivå og kan innpasses i mastere innen utdanningsledelse.

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

For mer informasjon:

skole, bedre ressurser og bedre muligheter til å nå høye mål, men det handler om å bli bevisst på at denne kampen er noe som foregår parallelt med jobben vi gjør i klasserommet. Det er to forskjellige diskurser. Kampen for å få de ressursene vi trenger for å komme nærmere høye mål og politiske ambisjoner, kan ikke være fokuset i hverdagen til den enkelte lærer. Den må foregå i fora der det er mulighet til å utgjøre en forskjell. På lærerrommene og på skolenivå bør diskursen handle om hvordan vi kan gjøre det beste ut av det vi har.

Å være lærer er toppidrett. Det betyr at vi må normalisere nedjustering av mål og det å gjøre prioriteringer, sånn at elevene våre møter den beste versjonen av sin lærer.

Kilder:

Siegel, D. J. (1999). The developing mind: Toward a neurobiology of interpersonal experience. Guilford Press.

OSLOMET

INN
Høgskolen
i Innlandet

Ledelse og digitalisering – for en skole i stadig omstilling

Videreutdanning for skoleledere som vil rustes for kontinuerlig digital utvikling av skolen, til beste for elevenes læring.

Hvis digital teknologi i skolen skal ha verdi for elevenes læring, må skolens satsing være helhetlig.

Uavhengig av din – eller skolens digitale “modenhet” vil du som student få:

- økt kunnskap og forståelse for hva digitalisering innebærer
- ferdigheter til å møte krav som stilles til alle skoler
- erfaring med et avgrenset digitaliseringsprosjekt på egen skole

Forelesninger, diskusjoner, ferdighetstrening og veiledning kobles til det å lede slike prosjekter.

Søknadsfrist: 1. april

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

MANGLENDE KOMPENSASJON

Et kollektivt nyttårsforsett for UDFs medlemmer

I år foreslår jeg at vi i Utdanningsforbundet blir enige om å stoppe med gratisarbeidet.

For meg gir det ingen mening å streike for et generelt lærertillegg på rundt 10 000 kroner neste år eller økt pensjon i barnehagene for så ikke å kreve overtid, delt dagsverk, vikartimebetaling, kveldstillegg, forskjøvet arbeidstid eller annen kompensasjon etter avtaleverket. Derfor bør vi gå sammen om å gjøre slutt på gratisarbeidet. Vi må bli enige om å minne hverandre på at vi har tariffavtaler som sørger for at vi blir lønnet for det vi gjør, og at ingen skal måtte arbeide gratis.

I skoleåret 2020/2021 var det 69 361 lærere i grunnskolen ifølge Utdanningsdirektoratet. Om

vi tar utgangspunkt i at en gjennomsnittslærer i grunnskolen tjener ca. 610 000 og jobber én time overtid gratis hver uke, så sier hver enkelt av oss nei takk til nesten 7000 kroner årlig. Om alle 69 361 grunnskolelærerne gjør det, sier vi kollektivt nei takk til totalt 480 millioner!

Gratisarbeidet skjuler også behovet for flere lærere og barnehagelærere. Hver gang en lærer møter på det møtet med foresatte utenfor planfestet arbeidstid eller drar på den klasseturen som overstiger arbeidstiden uten korrekt kompensasjon, skjuler vi at vi egentlig trenger flere

kolleger for å gjøre det vi er forventet å gjøre.

I barnehagen skjuler vi også at bemanningen er for lav. Plantiden tas på kveldstid, som oftest uten ei krone ekstra og etter at de 37,5 timene den uken alt er brukt på avdeling fordi det nok en gang var for få på jobb og det manglet vikar. Hvordan skal politikerne da se at vi trenger flere kolleger? Vi gjør det for elevene og barna, men vi skjuler at rammene ikke er gode nok.

En time gratisarbeid annenhver uke for hver lærer i grunnskolen skjuler behovet for kanskje så mange som 500 lærerårsverk! Nå vet vi ikke om

Vi er opptatt av riktig kunnskap for din utvikling

Vi tilbyr et bredt utvalg av videreutdanninger for deg som er barnehagelærer, lærer i grunnskolen og videregående skole.

Utforsk studietilbudet på
hiof.no/studier/etter-og-videreutdanning

I perioden fra 1. februar til 1. mars kan du søke Utdanningsdirektoratet om støtte til videreutdanning. Husk å snakke med din leder før du søker!

er

alle jobber én time gratis annenhver uke eller hvor mange pedagogiske ledere som tar plantiden sin uten kompensasjon. Vi er vant til at dette er noe hver enkelt må føle på. Mange av oss, meg selv inkludert, er ikke vant til å telle timer. Vi tenker at jobben må gjøres, og at vi skal gi barna og elevene det beste opplæringstilbudet.

Jeg er ikke lenger sikker på om individualiseringen av utfordringene er veien å gå. Jeg tror elevene og barna der og da kanskje får en kontaktlærer eller en pedagogisk leder som strekker seg litt ekstra, men er det best i det lange løp?

Er det best for barn og ungdom at lærere i barnehage sliter seg ut og opplever å ikke bli verdsatt for innsatsen? At vi skjuler at vi egentlig mangler

både kolleger og utstyr ved å jobbe ekstra uten betaling, og hvem har vel ikke kjøpt inn noe for egen lommebok til klassen eller barnegruppa? At flere av oss slutter og blir erstattet av ufaglærte?

2023 håper jeg kan være året vi ser at vi må stå sammen. Ikke bare på barrikadene når det er streik, men også i hverdagen. I år håper jeg vi er mange som kan si høyt og tydelig sammen med kollegene våre at i år blir året hvor vi går sammen og slutter med gratisarbeidet!

Alexander Fjellestad

Hovedtillitsvalgt i
Utdanningsforbundet Lillestrøm

Foto: Tom-Egil Jensen

Ved å jobbe ekstra uten betaling skjuler vi at vi egentlig mangler både kolleger og utstyr, skriver Alexander Fjellestad.

Nasjonalbibliotekets skoletilbud

Våren 2023 inviterer Nasjonalbiblioteket videregående skoler til foredrag om blant annet yringsfrihet i det offentlige rom, kristningen og reformasjonen i Norge, nasjonsbygging i et samisk perspektiv og dramaet bak Norges selvstendighet.

Det er også mulig å ta med klassen på omvisning i utstillingene:

- *Opplyst. Glimt fra en kulturhistorie*
- *Kartsenteret. Fra det fjerne.*

Tilbudet er gratis.

For program se: nb.no/skole

Kontakt: skole@nb.no

Nasjonalbiblioteket

Følg oss på
instagram

utdanningsnytt

Rediger profil

Utdanningsnytt

Utdanning

Vi gir deg de viktigste nyhetene og de beste reportasjene fra barnehage og skole.
www.utdanningsnytt.no/link_i_bio

Høydepun...

Fagartikler

INNLEGG

LAGRET

TAGGET

Saksbehandlingsfeil gjør oppsigelser ugyldige

Mangelfull saksbehandling kan alene medføre at oppsigelsen anses usaklig.

Utdanningsforbundets medlemmer som har vært involvert i saker etter opplæringsloven paragraf 9 A-5, opplever stadig at arbeidsgiver uriktig vekt elevenes og arbeidstakers rettigheter som to konkurrerende hensyn, der hensynet til arbeidstaker må vike.

Arbeidsgiver har ansvar for å ivareta alle involverte i slike saker. Vi har fått flere eksempler fra domstolene på at sanksjoner mot en ansatt settes til side som ulovlige, fordi den ansattes rettigheter ikke har vært tilstrekkelig ivaretatt.

Eidsivating lagmannsrett avsa nylig en dom hvor arbeidsgivers mangelfulle saksbehandling fikk betydning for vurderingen av om oppsigelsen hadde saklig grunnlag. Avgjørelsen er en viktig påminnelse om betydningen av forsvarlig saksbehandling i oppsigelsessaker.

Saken gjaldt oppsigelse av en lærer som arbeidet i videregående skole. Oppsigelsen var begrunnet i tre skriftlige elevklager fra 2020 og en rekke eldre forhold som gjaldt hennes arbeidsutførelse og uakseptable opptreden overfor elevene.

Retten fant det bevist at læreren i tidsrommet fra 2009 ved flere anledninger hadde opptrådt krenkende overfor elever. Hun hadde blant annet tilbudt seg å «behandle» en elev med homofil legning og delt informasjon om en elevs psykiske helse til klassen. Videre hadde læreren fått elevene til å gjennomføre et rollespill om rasisme. De i klassen som var mørkhudet, ble bedt om å spille de som ble utsatt for rasisme, og øvrige elever ble instruert til å komme med rasistiske uttalelser mot disse.

Til tross for at læreren gjentatte ganger hadde opptrådt på en måte som overskred den nedre grensen for hva som utgjør en krenkelse i opplæringslovens forstand, mente lagmanns-

retten at oppsigelsen var usaklig. Selv om arbeidsgiver hadde fulgt den formelle fremgangsmåten ved oppsigelse, vurdert omplassering og hensyntatt retten til kontradiksjon, fant domstolen at det knyttet seg vesentlige svakheter til arbeidsgivers øvrige saksbehandling.

Arbeidsgiver hadde blant annet lagt for stor vekt på tidlige pliktbrudd fra lærerens side. Til dette bemerker retten at eldre hendelser bare kan trekkes inn i vurderingen dersom de ikke ligger for langt tilbake i tid. For likeartede og beslektede forhold antydes det en grense på to til tre år. Retten la også vekt på at skoleledelsen var godt kjent med flere av de eldre elevkrenkelsene, uten at disse var kommunisert videre til læreren. Hun hadde således ikke fått mulighet til å imøtegå anklagene og korrigere egen arbeidsutførelse. Det at arbeidsgiver over tid har unnlatt å følge opp, men snarere akseptert slike forhold, er et sentralt moment i vurderingen. Det må reageres vesentlig raskere på kritikkverdig oppførsel enn arbeidsgiver hadde gjort her.

Avgjørelsen tydeliggjør at arbeidsgivers saksbehandling er et sentralt moment ved den samlede saklighetsvurderingen i oppsigelsessaker. Mangelfull saksbehandling kan – enten alene, eller som ledd i en samlet vurdering – medføre at oppsigelsen anses usaklig. At arbeidsgiver følger de formelle reglene i form av forhåndsvarsel, drøftingsmøte og at det er gitt en oppsigelse som fyller lovens formkrav, er ikke alene avgjørende for at saksbehandlingen har vært tilfredsstillende og betryggende. Hendelser som arbeidsgiver mener kan danne grunnlag for en oppsigelse, må tas opp med arbeidstaker uten ugrunnet opphold og avgjøres innen rimelig tid.

Rikke Rosvold
advokatfullmektig
i Advokatfirma
Raugland

Sanksjoner mot en ansatt settes til side som ulovlige, fordi den ansattes rettigheter ikke har vært tilstrekkelig ivaretatt.

BARNEHAGESTRATEGI

60 prosent barnehagelærere – et helt riktig mål

Statsminister Jonas Gahr Støre skrev i Dagens Næringsliv 27.01. en artikkel med tittelen: Å tenke stort om de minste.

Terje Skyvulstad

nestleder i
Utdannings-
forbundet

Anledningen var den nylig framlagte barnehagestrategien, som beskriver hva regjeringen vil med sektoren, fram mot 2030. Det som står øverst på lista, er å styrke kompetansen til de ansatte. 60 prosent barnehagelærere, 25 prosent fagarbeidere og bedre ledelse er blant delmålene som skal nås innen 2030.

Statsministeren har rett i at dette er store ambisjoner for barnehagene, men det er riktige ambisjoner. Det trengs imidlertid et takstskifte i barnehagepolitikken, dersom norske kommuner skal nå disse målene. Det vil bli bruk for både pisk og gulrøtter, og i selve strategien ligger ingen av delene.

Vi har pekt på behovet for en mer forpliktende plan knyttet til strategien. Regjeringen må gjøre normen forpliktende – slik at kommunene vet at de må justere seg etter disse ambisjonene. Så må det finnes en troverdig finansieringsplan. Men også på lokalt nivå må det planlegges for en kvalitetsheving.

Utdanningsforbundet mener at 60 prosent barnehagelærere er et realistisk mål – det vil finnes barnehagelærere nok til å fylle denne målsettingen. Jeg tror også at det å satse på høy faglighet, er rekrutterende. Det vi vet om de som slutter, er at de blant annet opplever for lite tid til faglig arbeid. Dette skyldes ikke bare at barnehagelærere er i mindretall, selv om «den faglige ensomheten» noen ganger er en viktig grunn.

I hele min tid som tillitsvalgt i Utdanningsforbundet har jeg vært interessert i arbeidsvilkår og arbeidsmiljø. Jeg tror at regjeringen må se sin barnehagestrategi i sammenheng med en storrengjøring av arbeidsplassen barnehage. Vi har nemlig brukt de siste to tiårene til å heve ambisjonene for barnehagen, samtidig som vi har

svekket bemanningen. Den typiske pedagogiske leder i dag, jobber med kjøkkenarbeid, matlagning, innkjøp, vaktmesterarbeid, sykefraværarbeid, vikarinnhenting og lager ferielister. I tillegg driver hun noen steder med masse byråkratisk registrering, kartlegging og rapportering. Det som er pedagogisk leders primær oppgaver, er imidlertid å planlegge, tilrettelegge, gjennomføre og vurdere pedagogisk arbeid for enkeltbarn og gruppe.

Grunnen til at vi har opplevd en forskyvning av arbeidsoppgavene i barnehagen, er at laget rundt barna er blitt mindre: Kjøkkenhjelp, vaktmester og ekstra personale for barn med særskilte behov er eksempler på ressurser som er krympet eller forsvunnet. Styren er pålagt mange nye oppgaver, og hun er nødt til å delegere arbeidsgiveroppgaver videre. Åpningstidene i barnehagen er mange steder blitt lenger. Samtidig er ingen oppgaver tatt bort – det er snarere forventninger om at de skal utføres enda bedre enn før.

Flere forhold skal registreres og rapporteres. For eksempel mener mange av dagens barnehageeiere at barnehagen gjennom dagen bør tilby foreldrene løpende informasjon om barnet. Bilder, rapporter om bleieskift og søvn, skal deles til foreldres telefon. Ofte uten en pedagogisk begrunnelse. Det foreldrene ikke får vite, er at tiden dette arbeidet tar, spiser av personalets tid til å være ordentlig til stede i samspillet med barna deres.

Jeg heier på en barnehagestrategi som hever den faglige kvaliteten og sikrer mer tid til barnehagens kjerneoppgave – godt pedagogisk arbeid. Utdanningsforbundet skal bidra med medbestemmelse i lokale prosesser – og i nasjonalt arbeid med å lage en forpliktende plan.

For vi trenger en plan!

Ingen oppgaver er tatt bort – det er snarere forventninger om at de skal utføres enda bedre enn før.

Nå kan du søke stipend

**Nå kan du søke om to stipendordninger for medlemmer:
Utdanningsforbundets videreutdanningsstipend og stipend fra
Oslo Lærerinnelags fond.**

Du kan søke på stipendene på våre nettsider innen fristen 1. mai 2023. Les mer om de to stipendordningene her:

Utdanningsforbundets videreutdanningsstipend

Tar du videreutdanning på minst 30 studiepoeng, kan søke om støtte fra Utdanningsforbundets videreutdanningsstipend. Stipendbeløpet settes til mellom 5 000 kroner og 30 000 kroner. Videreutdanningen må være påbegynt ved søknadsfristens utløp. Du må ha vært medlem i Utdanningsforbundet i minst tre år for å kunne få stipend.

I 2023 prioriteres videreutdanninger i praktisk-estetiske fag.

Les mer på udf.no/stipend.

Stipend fra Oslo lærerinnelags fond

Kvinnelige lærere ansatt i grunnskolen i Norge kan søke om stipend til videreutdanning og forskning. Prioriterte områder er:

- Likestilling og kjønn.
- Kjønnsperspektivet i pedagogikken
- Doktorgradsstudier

Forskningen må være innenfor det pedagogiske området og relatert til grunnskolen. Videreutdanningen må være på minst 60 studiepoeng innrettet mot grunnskolen.

Du må ha vært medlem i Utdanningsforbundet de siste tre årene for å kunne få stipend. Videreutdanningen eller forskningen må være påbegynt før søknadsfristens utløp.

Les mer om stipendene og kriteriene for tildeling på udf.no/stipend.

Visste du at...

- Hvert år mottar mellom 50 og 100 medlemmer stipend for å ta videreutdanning.
- Totalt har det blitt delt ut stipender for rundt én million kroner de siste årene.

Kurs

Trygt og godt skolemiljø

14. februar arrangerer vi kurs i Lærernes hus der målet er å motivere for et systematisk og helhetlig arbeid for et trygt og godt skolemiljø for alle. Elevmedvirkning er et gjennomgående tema, i tillegg skal vi bl.a. snakke om gode relasjoner, inkluderende undervisning og foreldresamarbeid. Den populære kursholderen Inger Bergkastet, har lang erfaring som lærer, sosiallærer, praksislærer og veileder, og hun gir deg nyttige råd, tips og perspektiver du kan ta med tilbake til skolen.

Skriveglede i klasserommet

28. mars blir det digitalt kurs om skriveglede for deg som ønsker å øke den hos elevene og som leter etter praktiske tips til hvordan. Kurset utfordrer deltakere til å tenke gjennom hva det vil si å være en skriver – både på skolen og i livet. Hvordan kan lærere hjelpe elevene til å bli glad i å skrive? Kursholder er lærer og forfatter Merete Henden og Aina Salberg, lærer ved Mysen videregående.

Etikk i arbeid med barn

21. og 22. mars ønsker vi velkommen til kurs i Lærernes hus der målet er å kunne avdekke og finne løsninger på etiske dilemma. Etisk teori blir koblet til praktiske problemstillinger og anvendt i felles refleksjoner. Omsorgs- og nærhetsetikk blir gjennomgått og satt inn i en barnehagekontekst og videre drøftet i lys av pliktetikk og holdningsetikk. Kursholder: Førsteamanuensis Gunnar Magnus Eidsvåg, Universitetet i Stavanger.

Les mer på udf.no/kurs

NY BARNEHAGESTRATEGI:

– Kan bli et løft

Utdanningsforbundet er positive til regjeringens ambisjon om flere barnehagelærere. Men regjeringens nye strategi sier for lite om hvordan vi kan styrke bemanningen, mener Steffen Handal.

Regjeringen la i januar fram sin nye strategi for arbeidet med kvalitet i barnehagen fram mot 2030. Her foreslår regjeringen flere tiltak som skal heve kompetansen i barnehagene, fjerne økonomiske barrierer og bedre styringen med sektoren.

– En tydelig marsjordre fra regjeringen om at lokale og nasjonale myndigheter skal satse på barnehagen. Det er veldig bra, sier Utdanningsforbundet-leder Steffen Handal.

Handal mener det er særlig gledelig at regjeringen nå foreslår å øke andelen barnehagelærere til 60 prosent.

– Flere barnehagelærere er helt avgjørende dersom vi skal øke kvaliteten i barnehagen. Dette kan bli et viktig løft for sektoren, sier han.

Flere barnehagelærere med mastergrad, kompetanseutvikling for alle og styrking av barnehagelærerutdanningen er også mål i den nye strategien som Utdanningsforbundet stiller seg bak.

– Forutsetter friske midler

I dag utgjør barnehagelærere 44 prosent av grunnbemanningen i norske barnehager. Det har lenge vært tverrpolitisk enighet om at det bør være minst 50 prosent barnehagelærere. Dette er også målet i regjeringens nåværende kompetansestrategi for barnehagen, som gjelder fram til 2025.

Med den nye strategien setter regjeringen altså et enda mer ambisiøst mål. Men strategien sier lite om hvordan ambisjonen om 60 prosent barnehagelærere skal oppfylles, påpeker Steffen Handal.

Handal mener at det nå trengs en konkret opptrappingsplan, som sørger for nok penger til kommunene og at pengene faktisk brukes til å ansette flere barnehagelærere.

– Det må med andre ord tildeles friske midler over statsbudsjettet, slik at kommunene får råd til å ansette flere barnehagelærere.

Handal peker på tre viktige forutsetninger for å få nok barnehagelærere i norske barnehager:

1. Flere må velge barnehagelærerutdanning

– Vi så en alarmerende nedgang i søkertallene i fjor. Denne trenden må snus. Vi må også legge til rette for at flere av de som allerede jobber i barnehagen, får mulighet til å ta en barnehagelærerutdanning.

2. Vi må beholde flere barnehagelærere i sektoren

– Vi må sette inn tiltak for å beholde de barnehagelærerne vi allerede har i dag. Vi får høre fra våre tillitsvalgte at mange søker seg bort. Vi vet

DETTE ER REGJERINGENS AMBISJONER

I den nye strategien skriver regjeringen blant annet at de vil:

- at 60 prosent av barnehagelærere og minst 25 prosent er fagarbeidere innen 2030
- holde barnehageprisen lav
- sikre at pengene som brukes på barnehage går til barna
- at flere av de har ansatte skal ha mastergrad
- at offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal gå til drift av barnehager

at både bedre lønn og mer tid til faglig arbeid har stor betydning for å kunne beholde barnehagelærerne i barnehagen.

3. Flere må vende tilbake til yrket

– Vi må utnytte potensialet som ligger i å hente tilbake mange av de rundt 18 000 barnehagelærerne som i dag har forlatt yrket.

Skal vi nå målet om flere barnehagelærere, må også pedagognormen i loven endres, mener Handal.

Lærerrommet i hundre: Ny rekord

Podkasten Lærerrommet har passert 605.000 nedlastninger/lyttinger og 100 publiserte episoder.

Lærerrommet vokser stadig og blir godt mottatt. Siden første episode ble publisert i juni 2018, har podkasten fått stadig flere lyttere - og antallet øker. Episodene går i dybden og gir ny innsikt med tematikk fra hele bredden av utdanningsfeltet. De er aktuelle og

samtidig ofte både praksisnære og tidløse.

I de nyeste episodene har tematikken dreid seg skolevegring, krenkelser i barnehagen og hva som skjer nå framover etter høstens historisk lange lærerstreik. I episode 100 setter vi søkelyset på resurs- og bemanningssituasjonen i PP-tjenesten, hvilke konsekvenser det får og hva som kan være løsningene.

Du finner alle Lærerrommets episoder i de kjente podkastkanalene Apple iTunes, SoundCloud, Acast og Spotify - og dessuten via udf.no.

Foto: Pexels

– Lovarbeid er tidkrevende, og en slik prosess burde allerede ha vært igangsatt – med tanke på at det har vært et mål å øke andelen barnehagelærere til 50 prosent i mange år, sier han.

Sier lite om bemanning

Dessverre sier strategien lite om hvordan bemanningen i barnehagen skal økes, understreker Handal. Sektoren har over tid gitt svært tydelige signaler om at bemanningen ikke er tilstrekkelig. Mange barnehagelærere opplever at mangelen på tid gjør det vanskelig å realisere rammeplanens ambisjoner.

I den nye strategien er målet at barnehagene

Regjeringen ønsker at barnehagelærere skal utgjøre 60 prosent av grunnbemanningen i norske barnehager.
– Målet til regjeringen er realistisk, sier Steffen Handal.

skal ha nok ansatte, slik at de får bruke tid og faglighet til å sikre barna et godt pedagogisk tilbud.

– Vi hadde forventet tydeligere ambisjoner om å forbedre bemanningsnormen og vil fortsette arbeidet med å påvirke for bedre bemanning i barnehagen, sier Handal.

Dine nærmeste

Flere av våre personforsikringer kan også bestilles av samboer, ektefelle og partner.

De får samme gode vilkår og pris som deg. Personforsikringer er ment som en økonomisk trygghet, skulle noe skje vil forsikringen kunne hjelpe deg og dine i en vanskelig situasjon.

[Les mer på udf.no](https://www.udf.no)

Foto: Anna-Julia Granberg

Få økt økonomisk trygghet ved å forsikre hverandre.

Jod: Ønsker reservasjonsrett

Helsedirektoratet presiserer at kommuner selv kan velge om reservasjonsrett eller aktivt samtykke skal brukes ved utdeling av jodtabletter. Utdanningsforbundet har etterlyst omlegging til reservasjonsrett.

Alle kommuner skal ha planer for å dele ut jodtabletter til barn og elever i barnehager og skoler ved en alvorlig atomulykke. For å forebygge kreft i skjoldbruskkjertelen ved eksponering for radioaktiv stråling, er det viktig at pillene med jod tas innen fire timer etter eksponering.

De fleste kommuner har til nå basert seg på aktivt samtykke for å kunne gi tablettene, men Utdanningsforbundet mener reservasjonsrett vil gjøre læreren bedre i stand til å beskytte barn og elever.

Sammen med Norsk forening for allmennmedisin (NFA) har Utdanningsforbundet stilt spørsmål om hvorfor de fleste kommuner legger opp til aktivt samtykke for utdeling av pillene, i stedet for reservasjonsrett. Utdanningsforbundet og NFA mener aktivt samtykke utelukker mange barn og elever som det av ulike grunner ikke foreligger samtykke for, og dermed kanskje utsetter disse for å få kreft.

Nå presiserer imidlertid Helsedirektoratet i et brev til alle kommuner at det som gjelder i «Veileder til kommunene om jod-beredskap ved atomhendelser» er at kommunene selv kan velge om den vil bruke aktivt samtykke eller reservasjonsrett.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Person 3i1 forsikring		Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Klarer familien seg hvis det skjer noe med deg?

Kan dere betale huslån og regninger på én inntekt, eller på to tredjedeler av inntekten? Utbetalinger fra det offentlige, kan ta lang tid og de tilsvarer ikke full lønn. Derfor har vi personforsikringer som gir deg og familien økonomisk trygghet ved langvarig skade, sykdom eller død.

Mer om personforsikringene
på udf.no, eller skann QR-koden.

UTDANNINGS
FORBUNDET

Å hoppe etter Wirkola

Uttrykket kom inn i vårt felles, nasjonale ordforråd på 1960-tallet. En tid da jeg var en av dem som ikke gjorde det «hopptimalt» på ski.

Jeg var nemlig ikke godvenn med disse plankene, og på 1960-tallet snakker vi virkelig om planker. Med kandahar og rottefeller. Jeg var rotta. Johan Nicolaisen – dikterkomponisten – sa det så vondt:

Der hvor lien brattest stuper, setter han utover gutten på de glatte ski så spruten står.
Jenten etter! Fæle ting hva slik en unge vover!
Du skal se en vakker dag hun gutten når!

For å gjøre ting verre kom miniskiene mot slutten av 1960-tallet. Dette skulle være så morsomt i de små bakkene. Jeg fikk meg slike plastflak for en dyr penge til skidagen. Lærerne og ledelsen var så hippe og kule at vi fikk bruke miniski. Ha det gøy! sa de.

Særlig ei som heter Berthe ville jeg imponere. Ei jeg visste satte pris på kjekkaser som var flinke til ting. Hun – i likhet med mange andre søte jenter – hadde ennå ikke fattet Johan Nicolaisens pålegg om «jentene etter», for hun så på. Gransket. Satt smilende og søt i bakken med solbriller sammen med de andre i røde anorakker og hausset opp oss

Petit av
Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

som skulle hoppe etter Wirkola.

For det første hadde jeg store problemer med å komme opp på ønsket nivå i ovarennnet. De kvasseste stod enda lenger oppe. Dermed føyk de lenger enn langt, og det så jo ganske lett ut, da. Bare bøye beina og sprette opp ved hoppet der nede på «Lille Vikersund», som vi kalte hoppet.

De fleste landet enten her eller der, kort eller langt, noen ramlet, men opp igjen! Og lo! Jeg smilte et usikkert smil der jeg stod klar. Oppgavene var nå 1) Komme ned til hoppet uten å falle, 2) hoppe langt, 3) lande, 4) ha det moro og 5) imponere Berthe. På miniski.

Det ble et maxi-fall. Etter å ha bestått de to første deloppgavene, befant jeg meg et sted mellom himmel og snø. Og så skeivt kom jeg ut fra hoppet at jeg reiv med meg flere termosler langt ute på siden og boret hodet langt inn i ei snøfonn, og beina med mine uvenner miniskiene pekte rett opp og bak et øyeblikk, før de også ga etter for tyngdeloven.

Jeg skadet noe viktig denne dagen. Sjølfølelsen. Jeg hadde sviktet meg sjøl, Berthe, Wirkola, Johan Nicolaisen, og jaggu klart å knekke solbrillene. Om noen ropte hurra eller spurte hvordan det var gått? Neisida, alle lo! Jeg lo! Til og med den hippe og kule læreren som var med oss stod borte i bakken og lo, og der stod søren meg Berthe også. Med ryggen til. Hun hadde ikke sett hoppet!

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: unsplash.com

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

- Hva heter hovedstaden i Ghana? (29 år). Hvilket parti representerer hun?
- Det hekkes tre arter av fiskender i Norge – siland, laksand og lapp-fiskand. Hvilken er den største?
- Hvem har regissert Kill Bill-filmene?
- Klubben Arsenal leder (per 23.1.2023) Premier League, den engelske toppserien i fotball. Hva heter lagets kaptein?
- Kulderekorden i Norge er -51,4 grader Celsius. Hvor er denne temperaturen målt?
- I hvilken verdensdel finnes det flest land?
- Hvem skrev romanen Forbrytelse og straff?
- Hvilket navn skjuler seg bak merkevaren YSL?
- Norges yngste statsråd er justisminister Emilie Enger Mehl
- Hvilken dato markeres den internasjonale kvinnedagen hvert år?
- Hva er SoMe en forkortelse for?
- Et 860 m høyt fjell på øya Bre-mangerlandet i Ytre Nordfjord regnes som Europas høyeste sjøklippe. Hva heter fjellet?
- I årene 1975 til 1992 kunne Norges banker tilby en populær ordning som hadde forkortelsen SMS. Hva var ordningens fulle navn?
- I 2006 vant gikk Finland til topps i Eurovision-finalen med sangen «Hard Rock Hallelujah». Hva het bandet som fremførte låten?
- En betegnelse på statsoverhodet i et monarki er ikke bare en konge, det er også navnet på et insekt. Hva slags insekt snakker vi om?

Quizmeister: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59.

FOR 50 ÅR SIDEN

5-dagars skoleveke – eit ringare skoletilbod?

5-dagars skoleveke vil snart vere eit faktum. Den forsøksverksemd ein her har hatt, syner at både barn, foreldre og lærarar har likt ordninga. [...] Men når 5-dagars skoleveke nå skal gjennomførast i kommunane landet over, viser det seg å skape vanskar mange ikkje har tenkt på: Når undervisningstida vert samla 5 dagar i staden for 6, er det kommunar som vil få skort både på klasse-rom og spesialrom! Dette kan føre med seg krav som tilbygg med dei meirkostnader dette krev – eller skoledagen kan bli lengre i dei 5 dagane. Det siste er inga god løysing, verken for elev eller lærar.

Norsk Skoleblad nr. 6/1973

FOR 25 ÅR SIDEN

Utslitte lærere slutter – skolen trues av kunnskapskrise

Dårlig lønn og til dels sterkt belastende arbeidsforhold fører til at færre vil bli lærere. Særlig rammer rekrutteringssvikten fag som også er attraktive for næringslivet. Realister velger næringslivet framfor skolen. Gjennomsnittlig 20 fysikklærere går av med pensjon årlig. Dette semesteret tar fire lærerkandidater med fysikk i fagkretsen praktisk-pedagogisk utdanning.

Skolefokus nr. 3/1998

GYLNE ØYEBLIKK

Da det vidunderlige skjedde

Gutten var med i en gjeng som ikke akkurat var sveisa sammen av interessen for norskfaget. Men to kvinner tente engasjementet hans: Den ene het Mette. Den andre het Nora.

Tekst: Harald F. Wollebæk

Mette Haustreis er i dag rektor ved Vefsn folkehøgskole i Nordland.

– Men jeg er norsk lærer i min sjel, og jeg har en norsk lærerhistorie som har brent seg fast i hjertet, forteller hun.

For noen år siden hadde hun sin siste klasse i ungdomsskolen.

– Der var en ganske vidløftig gjeng gutter som ikke var veldig interessert i læring, og kanskje særlig i norskfaget, forteller Haustreis.

Hun hadde forberedt et opplegg om Henrik Ibsens drama «Et dukkehjem» fra 1879, med påfølgende fagsamtaler. Et sentralt moment var å sette stykket inn i samtidas kontekst.

– Jeg dro fram aktuelle artikler i mediene den gangen og ville utfordre elevene på spørsmålet om kvinnekampen var død.

Hun viste blant annet til kvinnesynet i idretten.

– I «Et dukkehjem» skal Nora være som et søtt ekorn og en pyntepute i sitt eget hjem. Vi tenker at vi er så frigjort og likestilt i dag. Men se på Formel 1, der lettkledde jenter kommer som en slags gave til idrettsutøveren som har vunnet en pris. Eller jenter som viser nummeret på runden i en boksekamp. Hvorfor gjør man det? Viser ikke det at vi har en tendens til å se på jenter på samme måte som man gjorde den gangen?

Hun utfordra også jentene i klassen om de ønsker den rollen som skjønnhetsindustrien legger opp til at jenter skal ha.

– Et sentralt spørsmål i denne diskusjonen er «Hva er frihet?». Det er et spørsmål som også er typisk Ibsen å være opptatt av.

Dette var blant spørsmålene Mette Haustreis kasta fram til sine 10.-klassinger, og elevene hadde gode og meningsfulle diskusjoner om dette. De ble delt inn i grupper på fire, og Mette Haustreis gjennomførte fagsamtaler. I en av gruppene var gutten hun tenker særlig tilbake på.

– Det viste seg at han var skikkelig flink til å spille de andre gode. Han stilte fine spørsmål, også til de andre elevene. Selv klarte han på en veldig god måte å forklare at Nora fortsatt var aktuell i dagens Norge, blant annet fordi sosiale medier og andre medier har skapt kjønnskillinger og kjønnsrollemønstre på nytt. Han fikk dermed fram at kvinnekampen fortsatt er viktig, forteller hun.

Det endte med at hun ga ham en sekser, og han la ikke skjul på at det var stas å få toppkarakter.

– Og hvordan kjentes det selv?

– Det er dette jobben går ut på: å løfte elevene ved å vekke interessen deres. Når jeg lykkes med det, kjennes det som å ha hatt en solid treningsøkt og bli godsliten etterpå.

Det viste seg at han var skikkelig flink til å spille de andre gode.

Mette Haustreis (49)
norsk lærer og rektor

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Nå er tiden for å gjennomføre

**Frist
1. april**

KOKKESPRELL

**Støtte
kr. 40,-
per elev**

Hva er Kokkesprell?

Kokkesprell er et undervisningsopplegg og konkurranse til mat- og helsefaget, hvor elevene i løpet av to til fire uker samarbeider om å komponere sine egne retter med sjømat. Gjennom deltagelse i Kokkesprell vil elevene kunne nå de fleste kompetansemål i mat- og helsefaget.

Hvordan kan vi vinne?

Send inn klassens favorittrett til Fiskesprell. Et utvalgt dommerpanel vil kåre to vinnere – en på mellomtrinnet og en på ungdomstrinnet. Vinnerne mottar kr. 10.000,- til klassekassen, samt et besøk av Fiskesprell og våre egne kokker. Sammen lager vi en sjømatfest for klassen, lærere og foresatte.

Les mer og last ned undervisningsressurser på: Kokkesprell.no

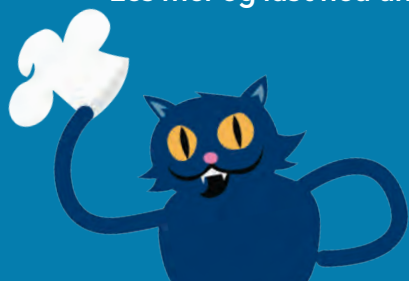
Konkurransестøtte

Kokkesprell gir kr. 40,- i råvarestøtte per elev som deltar. Disse midlene utbetales etter at bidraget er levert inn.

Undervisningsressurser

Det er lett å komme i gang! I ressursbanken på kokkesprell.no finner du mange elevark og en lærerveiledning som gjør det enkelt å gjennomføre Kokkesprell.

Kokkesprell arrangeres i regi av **Fiskesprell**. Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet og Norges sjømatråd.

Fiskesprell

KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 27. februar.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

TER

KLASSEKORT BF (VERSJON 10.1)

LISE

AMMED

MIA

TRIVS

DESTINY

PAL

GUTORM

TORIEIF

KARI

HARMONY

TWILLUS

ERIK

ANNE

OLE

PA VEMELISTE:

ROGER

CANDY

DAVID

HANS

GUTORM

+ NOEN FLERE

(FØYTBAR)

VEGS

PLAGGENE

SITAT

JOHANN

WOLFGANG

VON

GOETHE

PAPIR

VIRKELIG

TYPE

SKJORTE

OG

KRYSS

BANNING

VERK

STEDENE

(SMED)

LANDET

GRØNN-

SAK

GREP

VANDRE

KONGE

RØNT-

GEN

STUDERE

INTENST

KLUTEN

VENDE

MED

PLOG

EN SOM

ER FOR-

BEREDT

PÅ «ALT»

FILLE-

GREIER

DEN 2.

UKJENTE

PALPE-

BRA

BALANSE

-ORGAN

SVAKT

EN

PRØY-

SEN

AMBOLT

REKLAME

DRIKKEN

FINSK BY

VR

STEMME

FYLKE

FREM TIL

1919

UMODEN

FRUKT

GROV

FØR

KLOK-

KEN 12

TELLUR

TIDSROM

SMILTE

FINNES

KVINNE

ARTIKKEL

OKSE

FLEIP

RET-

NING

INDISK

KVIN-

NEDRAKT

URBILDER

EU-

BORG-

ERE

KRANGEL

GRUPPE

FUGL

PÅLEGG

SKIENS-

LAG

IRIDIUM

FAIR

MUSLING

SMELTE

TYPE

SOL-

STRÅLER

LEVER

DRIKK

EDEL-

GASS

FARIN

SKULP-

TUR

YOGA-

STILLING

VRED

LEDD OG

BØY

MEHE

SPRÅK

OG SKO-

LEFAG

STILLE

ÅREN

GAVER

UNDER-

LIGE

STED YT-

TERST I

LOFOTEN

FENGSEL

GRØNN-

SAK

HØY

RENTE

BEET-

HOVEN

SKREV

«TIL ...»

TIDSROM

ÅSSIDE

DYR

PUKKEL-

OKSE

BJELKE

KRÅKE-

LYD

NITIERTE

KULTUR-

REVOLU-

SJONEN

BESTEM-

MELSEN

SPISTE

TRYGLE

BAKVERK

D

A

N

«AVSKYE

LIG SNØ-

MANN»

PISS

IKKE

ØKONO-

MISK TIL-

STAND

2. TONE

SVIMMEL

KAR-

TONG

PATINA

SYKDOM

OG

VIRUS

ARTIG

PRO-

NOMEN

LØFTE

UTLØP-

ENE

KIRKEN

KOBBE

VARME

REP

KRØTTER

3. TONE

MYKE

HÅR

H

A

N

D

GJØRE

SVAK

TRÅKLER

NEDBØR

SJARM

ØKONO-

MISK TIL-

STAND

KAR-

TONG

PALPE-

BRA

BALANSE

-ORGAN

SVAKT

EN

PRØY-

SEN

AMBOLT

REKLAME

DRIKKEN

FINSK BY

VR

STEMME

FYLKE

FREM TIL

1919

UMODEN

FRUKT

GROV

FØR

KLOK-

KEN 12

TELLUR

TIDSROM

SMILTE

FINNES

KVINNE

ARTIKKEL

OKSE

FLEIP

PÅLEGG

SKIENS-

LAG

IRIDIUM

FAIR

MUSLING

SMELTE

TYPE

SOL-

STRÅLER

LEVER

DRIKKEN

FINSK BY

VR

STEMME

FYLKE

FREM TIL

1919

UMODEN

FRUKT

GROV

FØR

KLOK-

KEN 12

TELLUR

TIDSROM

SMILTE

FINNES

KVINNE

ARTIKKEL

OKSE

FLEIP

SKITTEN

FISK

HARSK

BEMID-

LET

DRYSE

VULPES

LAGO-

PUS

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

SLUTT

GJØGLER

EDRU

JEVN

FLYTYPE

DOKTOR

URO

GIR LOV

HAMPEN

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

RESPEKT

BRUKKET

FOR-

DYPNING

I VEGG

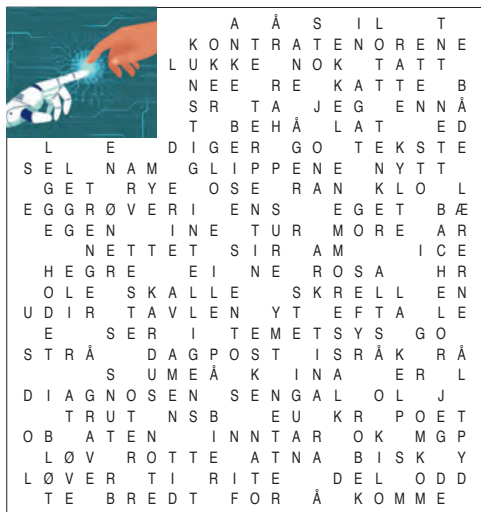
SLUTT

GJØGLER

<

LØSNINGER

Kryssord nr. 1/2023

VINNERNE: Tore Abrahamsen, Lørenskog, og Per H Hassve, Hønefoss. Premien er hver sin boksjepp på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Accra
2. Laksand
3. Quentin Tarantino
4. Martin Ødegaard
5. Karasjok
6. Afrika med 54 land (Asia har 52, Europa 44)
7. Fjodor Dostojevskij
8. Yves Saint-Laurent (fransk motedesigner)
9. Senterpartiet
10. 8. mars
11. Sosiale medier
12. Hornelen
13. Sparing med skattefradrag
14. Lordi
15. En sommerfugl

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

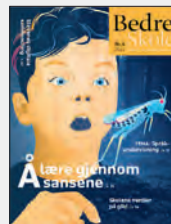
Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer: 10. mars.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for
barnehagelærere.
Fire utgaver pr år.

Bedre Skole
fra førsteklasse
til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på
yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forsknings-
tidsskrift.
Fire utgaver pr år.

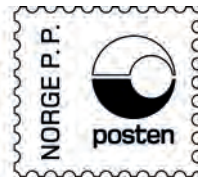
MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

TEATRET

Endelig som
TEATER!

Tar tidsånden på kornet
og får oss til å le av oss selv.

Les mer og kjøp billett
på riksteatret.no

NINA LYKKE

NEI OG ATTER NEI

14.2 Oslo, Nydalen	21.3 Ålesund	24.4 Askim
15.2 Oslo, Nydalen	22.3 Sandane	26.4 Nøtterøy
16.2 Oslo, Nydalen	23.3 Førde	27.4 Jessheim
22.2 Stjørdal	24.3 Sogndal	28.4 Horten
23.2 Melhus	27.3 Os	29.4 Fredrikstad
24.2 Orkanger	28.3 Stord	30.4 Sandefjord
26.2 Verdal	29.3 Aksdal	2.5 Larvik
27.2 Namsos	30.3 Sandnes	3.5 Porsgrunn
28.2 Kolvereid	13.4 Oppdal	4.5 Arendal
2.3 Mosjøen	15.4 Lillehammer	5.5 Risør
3.3 Sandnessjøen	16.4 Gjøvik	7.5 Grimstad
5.3 Mo i Rana	17.4 Otta	8.5 Kristiansand
9.3 Svolvær	19.4 Hamar	9.5 Lyngdal
11.3 Stokmarknes	20.4 Kongsvinger	10.5 Mandal
12.3 Harstad	22.4 Vikersund	12.5 Oslo, Nydalen
20.3 Molde	23.4 Drammen	13.5 Oslo, Nydalen

Dramatisert av Liv Heløe. Med: Ingunn Øyen, Anders Mordal
og Mari Hauge Einbu. Regi: Maren E. Bjørseth.